

F826 7294

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თავისუფალი საქართველო

გრგვალ მადიდის
საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი

8 VI 1991

№ 20 (25)

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვფიცავ და საზიგოდ ვაცხადებ ღვთისა და ერის წინაშე, რომ ერთგულად განვახორციელებ
საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის მოვალეობას!
ვიღვანებ ჩემი ქვეყნის აღორძინებისა და გაძლიერებისათვის!
დავიცავ მის დამოუკიდებლობას და ტერიტორიულ მთლიანობას!
განუხრელად განვახორციელებ საქართველოს რესპუბლიკის კონსტიტუციასა და კანონებს!
დავიცავ ადამიანის უფლებებს!
ღმერთი იყოს ჩემი შეხნა ყოველივე ამასში!

კოეუნისტური ლუდის პარტიადა

მანის ბოლოს რამდენიმე დღით მივლინებული ვიყავი ჩეხეთისა და სლოვაკიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში. მიზანი იყო ჩეხეთის პოლიტიკურ წრებთან შეხვედრა და შეძლებისდაგვარად გარკვევა იქაურ სიტუაციაში. ჩეხოსლოვაკია, უნგრეთი და პოლონეთი ის სამი აღმოსავლეთ ევროპული ქვეყანაა, სადაც მრავალპარტიული არჩევნებში ვერ მოახერხეს გამარჯვება კომუნისტებმა. სამივე ამ ქვეყანაში დემოკრატიულმა, პარტიოტულმა ძალებმა მოიპოვეს ძალაუფლება.

ჩეხეთის საინტერესო იყო, რა ძირითად პრობლემებს აწყდდა სახელმწიფო, რომელიც ჩვენსავით ხანგრძლივი კომუნისტური ტოტალიტარიზმის შემდეგ უბრუნდება დემოკრატიისა და საერთოდ, ბუნებრივი განვითარების პროცესებს.

უნდა ითქვას, რომ ერთი შეხედვით, იქ ამ მხრივ ნაკლები პრობლემები ჩანს, ვიდრე ერთი, ჩეხოსლოვაკია ევროპის ნაწილია, ის არასოდეს შედიოდა საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში. ამიტომ არავის ცნობდა არ სჭირდება. ზოლო მეორე მსოფლიო ომამდე, უკვე განვითარებული, ფერადი დამდგარი, ძლიერი ეკონომიკის მქონე ქვეყანა იყო, ამიტომ დემოკრატიის გამოცდილებამაც აქვს და ეკონომიკური დამოუკიდებლობისაც. რუსეთმა მხოლოდ გარკვეული დროით შეაფერხა მისი განვითარება; მთლიანი დაქვემდებარება, ანუ ყველა ბუნებრივი სტრუქტურის მოშლა და მათი შეცვლა ხელსაწყოების, სოციალისტური სტრუქტურებით ვერ მოახერხა. მთელი ამ ხნის მანძილზე, მიუხედავად კომუნისტური დიქტატურისა, მცირედ, მაგრამ მიხედვით უწყინობრივად მთელი რიგი ეკონომიკური შექმნები. სწავს რომ ყველაფერი თავი დავანებოთ, შრომის კულტურა იქ გაცილებით მაღალი იყო, ვიდრე საბჭოეთში.

მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ეს არ არის საყმაძისი. მათაც ჩვენსავით ყველაფერი თავიდან აქვთ დასაწყობი და ასაწყობი. რეალური საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ერთნაირად აბსურდულად ქდერს ორივე ცნება — მეტად ზარბაძი და ნაკლებად ზარბაძი, მეტად უნარიანი და ნაკლებად უნარიანი. მეტი და ნაკლები — შედეგათა ვერ ქმნის, არსებობს სამუშაოს დონე და ხარისხი, რომელიც ან დამაკმაყოფილებელია, ან არა, და არავითარი შეუღლებული პრინციპი აქ აღარ მოქმედებს. უმრავლესი უტოვლის აზრით, ვისაც პრაქტიკა შევხვდით, შრომის იქაური დონე და ხარისხი არ არის დამაკმაყოფილებელი. ისინი ამბობენ, რომ ერთადერთი, რაც ჩეხოსლოვაკიაში ფუნქციონირებს, არის მეტრი და ავტობუსი, ყველაფერი დანარჩენი თავიდან არის ასაწყობი.

მოგესვენებათ, მე პოლიტიკურ-ბული ქვეყნიდან ვიყავი ჩასული, ქვეყნიდან, სადაც ეკონომიკურზე გაცილებით აქტიურად პოლიტიკური პრობლემები ქდერს და ამიტომ ვერ მოვიტოვებ:

— ხელისუფლება და მთავრობა შეხვედრაზე
— ხედავია. ჰაველი დღეს ერთადერთი კაცია, ვისიც სჯერა ზალხს და ყველა სახელმწიფო ინსტიტუტში მის ავტორიტეტზე დაფუძნებული, მაგრამ დიდხანს ასე ვერ გაგრძელდება. ეს მანაც გარდასავალი პერიოდის ხელისუფლებაა. ის შეასრულებს თავის ფუნქციას და წავა. უკვე დღეს ეცემა მმართველი პარტიის რეიტინგი, იმდენად რომ მზარდი ეკონომიკური სიბრტყეები ხალხში უკმაყოფილებას იწვევს.

საბოლოოდ ყველაფერი მთავრობაზე გადატყდება.

საინტერესოა, თვითონ ჩეხები როგორ აფასებენ თავის დღევანდელ მდგომარეობას. რას ფიქრობს ამაზე მმართველი პარტია, როგორ ესაზღვრება თავისი ფუნქცია და მომავალი?

ვესაუბრები ჩეხეთის პარლამენტის რელიგიისა და ჰუმანიტარული კომისიის თავმჯდომარეს, ვაცლავ ჰაველის მეგობარს, თანამებრძოლსა და თანაავტორს ბატონ ზდენეკ კოტრლას (დაცვა არ ემსახურება, არც მანქანა): — რა ვითრათ, ალბათ, არც ერთ ქვეყანაში არ არის პოლიტიკა იოლი საქმე. მით უმეტეს რთულდება ყველაფერი ისეთ სახელმწიფოში, რომელიც ხანგრძლივი პერიოდით ჩამოშორებული იყო ბუნებრივი განვითარების გზას. ამჟამად თითქმის ქაოსი სუფევს ჩვენს ყოფაში. არის უამრავი პარტია პარტია (166 რეგისტრირებული პარტია არსებობს). ყველა მთავანი ცდილობს თავისი გავლენა მოახვიოს, როგორც ხალხს, ისევე ხელისუფლებას. ეს ბუნებრივია. ხანგრძლივმა პასიურობამ არსებული პოლიტიკური აქტიურობის სურვილი დაბადა. არის, მაგალითად, პარტია ცხოველების პარტია, არის ლუდის პარტია, რომელიც ამკვიდრებს აზრს, რომ ლუდის სმა სერიოზული რიტუალია და სათანადო პოლიტიკური ანტირეაქცია სჭირდება. ყველაზე მცირერიცხოვანი პარტიები ყველაზე მეტ პრობლემებს გვიქმნიან, ყველაზე ხმაშილია ყვირიან. განსაკუთრებით მწარედ ის პარტიები იტყობიან, რომლებმაც ვერ დააგროვეს ხმების სათანადო რაოდენობა, რათა პარლამენტში შესულიყვნენ. კომუნისტები ჭირჭირობით ჩუმად არიან, თითქმის კორექტულად იტყვიან, მაგრამ ისინიც თავის დროს ელიან. აუცილებლად დამძიმდება ცხოვრება, იქნება ფასების განუწყვეტელი მატება. უამრავი პრობლემა განჩნდება მიწისა და პრივატიზაციის კანონების მიღებასთან დაკავშირებით და მათთან ალბათ კომუნისტებზე გააქტიურდებიან, რათა კიდევ უფრო აამდვიონ წყალი იმ იმედით, რომ ისევ ჩაიგდონ ხელში ძალაუფლება. ჩვენ არ შეგვიძლია აეკრძალოთ ჩეხოსლოვაკიაში კომუნისტური პარტია, მაგრამ ყველა ონე უნდა ვიფიქროთ, რომ არ მომლოავენ. იმდენად, რომ, თუ ისევ გაიმარჯვებენ, ევროპას დაეკარგათ. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფო ველარასოდეს გაიმართება წელში.

რაც შეეხება პარტიების სიმრავლეს, იყო პრეტენზიები შიგნიდან, ხალხში, რომ არ შეიძლება სახელმწიფოებრივი სტრუქტურის ცვლილება იუსთაბაზის, მაშინ როცა თვითონ კომუნისტებთან დაპირისპირებული პარტიები ვერ შეთანხმებულან ერთმანეთში. როცა მრავალპარტიულმა დემოკრატიულმა არჩევნებმა აჩვენა, რომ ერთადერთი რეალური ძალა სამოქალაქო ფორუმი იყო, და იგი თითქმის ერთ-

პიროვნულად გავიდა პარლამენტში, განდა პრეტენზია, რომ ისევ ერთპარტიულ მმართველობას აქვს ადგილი და ამიტომ სერიოზულ ცვლილებებზე ან სწორ პოლიტიკაზე ფიქრიც ზედმეტია. მოკლედ, ეს ალბათ ყველა გაჭირვებული ქვეყნისთვის დამახასიათებელი პრობლემაა — დანაშაულის და დამნაშავეების ძიება. სინამდვილეში არავინ აღარ არის დამნაშავე, უბრალოდ დემოკრატიის და თავისუფლებას თავისი კანონები აქვს — ტოტალიტარიზმს თავისი და ერთი მდგომარეობიდან მეორეში გადასვლა არასოდეს არ არის უმტიკუნეულ. ბევრ პარტიას რომ გაემარჯვა, იტყვიან, ერთმანეთს უშლიან ხელს და იმდენად მიდის ასე მძიმედ საქმე.

— ძირითადად რა ტიპის პრეტენზიები ხელისუფლების მიმართ? — მემარცხენეები გვსაყვიდნენ, რომ მმართველობაში არ შევიყვანეთ მუშათა და გლეხთა წარმომადგენლები, რომ ძალაუფლება ძირითადად ინტელიგენციის ხელშია. მემარცხენეები უკმაყოფილონი არიან, რომ არ ვხვდებით კომუნისტებს, რომ ვლევნით მათ, რომ მომრავლდნენ ხანგები, რომ ქვეყანა მალე გვრამენილებს ხელში გადავა. ძირითადი პრეტენზია ორივე მხრიდან მაინც ის არის, რომ ზედმეტად დემოკრატიულად ვართ და ეს გადაულახავი პრობლემები წინაშე დააყენებს ქვეყანას, მაგალითად, დაეკარგავთ სოციალის და ა. შ.

უკუმენ ბატონ ზდენეკს და ვფიქრობ... რაზეც ვფიქრობ თავისთავად ცხადია, ამით არ შეგაწყენთ თავს. ეს დემოკრატია მართლაც ძალიან ძნელი რამეა, ზოგჯერ ბევრია, ზოგჯერ ნაკლები, ვერაფერს გაუგებ. ერთი სიტყვით, უკმაყოფილობისათვის მიზეზს რა დავიკვს. მემდებე შეხვედრა ჩეხეთის პარლამენტის შენობაში, ქალბატონ დამარ ბურეშოვასთან მიმდინარეობს. რაც არ უნდა თქვან უცხოელებმა, მეტროს გარდა ჩეხოსლოვაკიაში კლასიკურად ფუნქციონირებს კანცელარია და ბიუროკრატული აპარატი. ქალბატონი დამარ ბურეშოვა ჩეხეთის პარლამენტის თავმჯდომარეა, პროფესიით ადვოკატი. მას უამრავი რეფერენტი და თანამშემე ჰყავს, თავმჯდომარის სამსახურს მთელი სართული აქვს დაკავებული. აქეთ-იქით მიდი-მოდიან საქმიანი სახეებით საქალაქო დეპუტატები მდივნები და რეფერენტები. მოსაცდელიდან მისაღებ დარბაზში შევიყვართ. ოთახი დიდი მრგვალი მაგილით და ბევრი ჩეხური ბროლის ციმციმით მეტად სახეიზოდ გამოიყურება. სანამ ქალბატონ ბურეშოვას ველოდებით, ცივი ფორთხლის წვეს გვთავაზობენ. ჩვენ ვიფიქრებთ და დარბაზსურად შევექცევით გამარჯვებულ სანშელს. ქალბატონი ბურეშოვა მზარული, ენერჯული ქალი ჩანს. არა აქვს დაღლილი სახე და შეწყვეტილი მზერა, პიროქით, ისეთი ინტერესით იკრება ოთახში,

თითქოს მთელი ცხოვრება სწორედ ამ წუთს ელოდებოდა. ამით ის პრინციპულად განსხვავდება ჩვენი ახლანდელი ზოგიერთი მინისტრისა და პარლამენტის წევრისაგან, რომელიც აუცილებლად დაღლილი, შეწყვეტილი და რაც მთავარია მავლურბელი გამომეტყველება აქვთ, რომ არ გადატვირთო ახალი ინფორმაციით, არ გადადალო, არ მოაცილო. რას იზამ, ყველას თავისი სპეციფიკა აქვს.

ქალბატონი დამარ ბურეშოვა: — არავითარი პოლიტიკური პრობლემა სლოვაკიისთან დაკავშირებით არ არსებობს. ავსტრო-უნგრეთის იმპერიაში ჩვენ ფედერაცია გვქონდა. ბოლშევიკურმა ტოტალიტარიზმმა ეს ფედერაცია ფორმალური გახადა. ფსიქოლოგიურად გასაგებია მათი პოზიცია, ფიქრობენ, რომ სათანადო ყურადღებით არ ეყილებიან მთ პრობლემებს. ერთადერთი გამოსავალი რეალური ფედერაციული მმართველობის განხორციელებაშია. ახალი კონსტიტუცია ორივე მხარის ინტერესების გათვალისწინებით უნდა შეიქმნას. საერთო ეკონომიკური და პოლიტიკური კლიმატის გაუმჯობესება აუცილებლად მოიტანს ურთიერთობის მოწყობას.

— სად უფრო მეტი პრობლემაა — ხაშინაო თუ ხაგარეო მმართველობაში? — საშინაო მმართველობაში, ცხადია. ყველა სტრუქტურა ისეა დამხინძული, რომ მათ გასწორებას წლები დასჭირდება. მთავარია, რაც შეიძლება სწრაფად შევიშუშოთ რადიკალური ეკონომიკური რეფორმა. ამის გარეშე ყველა სხვა პროცესი შენედება და უფრო მტიკუნეულ ხასიათს მიიღებს.

— უცხოური კაპიტალის შემოქრის არ გეშინათ? — არ გვეშინია, ევროპული კაპიტალი შემოვა. ჩვენ ისედაც ევროპის ნაწილი ვართ. ეს პრობლემა არ არის. ამისი ტრადიცია გვქონდა, ერთადერთი უნდა ვეცადოთ, რომ სახელმწიფოებრივი მონოპოლია შევიარჩუნოთ მთელ რიგ ტექნოლოგიებზე, ლუდის, მინის, ფაიფურის ტექნოლოგია ექნება ის დამკველი შექმნილი, რომელიც სახელმწიფოს შეუარჩუნებს ფინანსურ სტაბილურობას.

— რამდენია ჩეხოსლოვაკიის ბიუჯეტი წელიწადში? — 16 მილიარდი დოლარი. ყურები ჩამოვეყარე. ამით მიანჩნათ, რომ უღარიბესი ქვეყანა აქვთ. ჩვენ რაღა უნდა ვთქვათ. საერთოდ, მიუხედავად კეთილგანწყობისა განსაკუთრებულ ინტერესს ჩვენს მიმართ არ იჩენენ. მობოლიშებით იმით ჩსნიან ამას, რომ თვითონ უამრავი პრობლემა აქვთ და სხვისთვის არ სცალიათ. სხვათა შორის, სხვა ქვეყნების წარმომადგენლებთან საუბრისას იგივე პრობლემები განსხვავებულ კრილში ჩნდება ხოლმე — ძლივს მივაღწიეთ იმას, რომ პრობლემა არ გვქონდეს და თქვენით ვერ შევიწყნებთ ახლა თავსო. პირდაპირ ეს არსად არ ითქმება, მაგრამ ყველაფერი ჩანს.

შესაძლოა, პირადად ჩემი უნიკაბით არის გამოწვეული, რომ ვერ ვახერხებ მათ სერიოზულ დანტერესებას ჩვენი ქვეყნის პრობლემებში, მაგრამ რასაც სხვის მაგალითზე ვხედავთ, ქართველებსაც რომ თავი დავანებოთ, თუნდაც იგივე ბალტიისპირეთის ქვეყნების დიპლომატიური გამოცდილების მიხედვით, მინცდამინც წარმატებული ამ საქმეში ვერავინა ვართ.

ფაქტია, რომ არავინ არაფერში არ მოგვეხმარება. ჩვენ თვითონ უნდა შევქმნათ ინტერესი ჩვენს მიმართ. ჩვენ თვითონ უნდა შევიშუშოთ ის პოლიტიკური პრინციპები, რომლებიც გზას გავვიოთლებს. ამ მხრივ ძალიან ბევრია საშუალო და თუ დროზე არ შეიქმნა საქართველოს ზოგადი საგარეო ურთიერთობის კონცეფცია, ძალიან გაგვიჭირდება. ფიქრი იმაზე, რომ ვინმეს კეთილშობილება ან ალტრუიზმი ჩვენს მდგომარეობას შეამსუბუქებს, გულგრილვითაა.

ალარ მინდოდა ისევ ამაზე ლაბარაკი, მაგრამ უნდა ვთქვა, რომ იმ კულტურული გულგრილობის ფონზე, რომელსაც იქ აწყდები, თითქმის ვეღურბად ჩანს ჩვენი ოპოზიციონერების უადგომოყვარეო „ნივილი“ საქართველოში დიქტატურის შესახებ. სიმართლე რომ იყოს, აინტერესებს ვინმეს? ეს რომ ასულდასა, რომ სათანადო ყურადღებით არ ეყილებიან მთ პრობლემებს. ერთადერთი გამოსავალი რეალური ფედერაციული მმართველობის განხორციელებაშია. ახალი კონსტიტუცია ორივე მხარის ინტერესების გათვალისწინებით უნდა შეიქმნას. საერთო ეკონომიკური და პოლიტიკური კლიმატის გაუმჯობესება აუცილებლად მოიტანს ურთიერთობის მოწყობას.

— სად უფრო მეტი პრობლემაა — ხაშინაო თუ ხაგარეო მმართველობაში? — საშინაო მმართველობაში, ცხადია. ყველა სტრუქტურა ისეა დამხინძული, რომ მათ გასწორებას წლები დასჭირდება. მთავარია, რაც შეიძლება სწრაფად შევიშუშოთ რადიკალური ეკონომიკური რეფორმა. ამის გარეშე ყველა სხვა პროცესი შენედება და უფრო მტიკუნეულ ხასიათს მიიღებს.

— უცხოური კაპიტალის შემოქრის არ გეშინათ? — არ გვეშინია, ევროპული კაპიტალი შემოვა. ჩვენ ისედაც ევროპის ნაწილი ვართ. ეს პრობლემა არ არის. ამისი ტრადიცია გვქონდა, ერთადერთი უნდა ვეცადოთ, რომ სახელმწიფოებრივი მონოპოლია შევიარჩუნოთ მთელ რიგ ტექნოლოგიებზე, ლუდის, მინის, ფაიფურის ტექნოლოგია ექნება ის დამკველი შექმნილი, რომელიც სახელმწიფოს შეუარჩუნებს ფინანსურ სტაბილურობას.

— რამდენია ჩეხოსლოვაკიის ბიუჯეტი წელიწადში? — 16 მილიარდი დოლარი. ყურები ჩამოვეყარე. ამით მიანჩნათ, რომ უღარიბესი ქვეყანა აქვთ. ჩვენ რაღა უნდა ვთქვათ. საერთოდ, მიუხედავად კეთილგანწყობისა განსაკუთრებულ ინტერესს ჩვენს მიმართ არ იჩენენ. მობოლიშებით იმით ჩსნიან ამას, რომ თვითონ უამრავი პრობლემა აქვთ და სხვისთვის არ სცალიათ. სხვათა შორის, სხვა ქვეყნების წარმომადგენლებთან საუბრისას იგივე პრობლემები განსხვავებულ კრილში ჩნდება ხოლმე — ძლივს მივაღწიეთ იმას, რომ პრობლემა არ გვქონდეს და თქვენით ვერ შევიწყნებთ ახლა თავსო. პირდაპირ ეს არსად არ ითქმება, მაგრამ ყველაფერი ჩანს.

თამარ ვარალიამ
P.S. ვერც ამისგან შევიკავე თავი. ეს არის სურათები წიგნიდან ვაცლავ ჰაველის შესახებ. წარმოიდგინეთ, საქართველოში რა ამბავი ატყდება, პირველად რომ გამოვა ბატონ ზვიად გამსახურდიას შესახებ ასეთი წიგნი (ასეთი წიგნი კი უამრავად გამოვა). ერთ ამბავს ასტყვენ: — „ბელადი“, „ბელადის ბავშვობა“, „ბელადის ოჯახი“... ბატონების, ეს ფოტოები გახლავთ ჩვენი წინასწარი არგუმენტი თქვენი მომავალი აღფიქრების საპასუხოდ.

ვაცლავ ჰაველის ბავშვობისდროინდელი ნახატი.

ჰაველის მეუღლე, ოლგა, 70-იან წლებში.

წინაფსტაცია პრაგაში, 26.11. 1989.

საბავშვო თეატრალური წარმოდგენა (1949); ვაცლავ ჰაველი — შუაში.

ოლგა და ვაცლავ ჰაველები 1989 წელს.

EDA KRISEOVÁ
VÁCLAV
HAVEL
životopis
ANONIS

„გულდავილობა“, როგორც მეცნიერება, ახლა, ჩვენს თვალწინ ყალიბდება. ჯერ, ცხადია, არ დასწერილა არც „გულდავიობის“ ისტორია (საქართველოსა და მსოფლიოში), არც ამ იდეალური კონსტრუქციის მოვლენის ინტელექტუალურ-გნოსეოლოგიური საფუძვლები შეუსწავლია ვინმეს და არც ფსიქოლოგიური (უფრო სწორედ, ფსიქოპათოლოგიური) თუ ეთნოფსიქოლოგიური ასპექტები გამოუკვლევია.

არადა, ეს ფრიად საშუალო, საკაცობრიო საქმეა, როგორც წმინდა მეცნიერული, ასევე პრაქტიკული, ცხოვრებისეული თვალსაზრისით — „გულდავიობა“ უნდა აიხსნას და ამოიხსნას, რომ მივლენა მსოფლიომ დაინახოს და გაიგოს — „გულდავიობა“ ბუნების უნიკალური, იდეალურებით მოცული, მისტიკური მოვლენა კი არ არის, არამედ სტიქიური უბედურების მსაგავსი ქირია (მაგალითად, გამხრეცი კალიების შემოსევის მავნარობა), მაგრამ მისგან თავის დაცვა და ზიანის გაუვნებელყოფა უთუოდ შესაძლებელია, რადგან მას ადამიანების თავისუფალი (ან შემზღვევით, ბოროტი) ნება წარმართავს და არა ღვთის გაგება (გულდავილობაში სულ ახლანახან გაჩნდა მიმდინარეობა, რომელიც ამტკიცებს — ყველა „გულდავი“ პერსონა, როგორც ერთი, დედამიწაზე „ჩამოთრეულია“ (ანუ „პრიმელებია“), კოსმოსიდანაა მოთრეული კაცობრიობის დასაღუპად. ჩვენ კატეგორიულად უარვყოფთ ამ ჰომოთეზას, როგორც ჰაქულაციონის, მატერიალისტურ-ათეისტურს და ვაცხადებთ: „გულდავიობის“ არამიწიერი მოვლენად წარმოჩენის მიზანია ადამიანებს თავგზა აუბნინოს, მორალურად განაიარაღონ და საბოლოო ჯამში, გააბრკელონ და გააუბედურონ. თქმა არ უნდა, საკუთარი პასუხისმგებლობის „მოთრეულობისთვის“ გადახარების მცდელობა, კაცობრიობისთვის დაღუპვით).

სრული პასუხისმგებლობით ვაცხადებთ — „გულდავიობა“ სპეციფიკურად ქართული მოვლენა არ არის და არც შეიძლება იყოს, თუცა, უნდა ვიღიათ, ჩვენი ნიჭიერი, უნდა, ისევე, როგორც მრავალ სხვა დარგსა თუ სფეროში, „გულდავიობაში“ ძალუდელ გამოვლინდა.

იმის გამო, რომ „გულდავილობა“, როგორც მეცნიერება, ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების პროცესშია, თავს უფლებას მიეცემთ მკითხველს არამდინარე დაკვირვება გავაცნოთ, რათა „ჩვენს“ შემდგომად მძებნეს ჩემსა სინდელ გზისა გაუადვილდეს.

თავდაპირველად ტერმინზე მოგახსენებთ — ცნება „გულდავი“ სხარტად და ზედმიწევნით ზუსტად განმარტავს ამ არანებუნებრივი მოვლენის არსს: „გულ“ ინგლისურად კარგს ნიშნავს, „ავი“ ქართულად, მოგესხენებათ, ბოროტს, ანუ ის, რაც დასავლეთში, დასავლეთისთვის კარგი ჩანს, სინამდვილეში ჩვენთვის, ჩვენიან ცუდია. ტერმინი „გულდავი“ ბირდაბირ მიანიშნებს, რომ ეს ადამიანი, „გულდავი“ პერსონა, ბოროტი, თვალთმაქცი და ბატყუარაა. მას დასავლეთი შეცდომაში შეჰყავს, საკუთარ თავს სიკეთის განსახიერებად ასაღებს, მაგრამ თავის ქვეყნას კი ვნებს, სახელს უტეხს. „გულდავი“ ადამიანი ამტკიცებს, რომ გულმხურვალე და თავდავალული დემოკრატია, თავისუფლებების და სამართლიანობის დამცველი, მაგრამ ის, რბილად რომ ვთქვათ, სინამდვილეს არ შეესაბამება, „გულდავი“ მოღვაწე ზოგჯერ აშკარად, უფრო ზშირად კი შეფარვით, იცავს ბოროტებას, იცავს საბჭოთა (ანუ რუსეთის) იმპერიის მთლიანობას.

ესაა უპირატესი კრიტიკიუმი, რომლის მეშვეობით შეიძლება „გულდავი“ პერსონას ვარჩევა ნორმალური ადამიანისაგან. თუ ეპვი შეგპარაბთ, პირდაპირ ვკითხეთ, „შუბლში ახალეთ — მომხმრეა თუ არა საბჭოთა კავშირის დაშლის?“! თუ ერთი სიტყვით, უყოყმანოდ მოვკათ დასტური, მაშინ, თქვენს წინაა ფსიქიკურად ჯანმრთელი, პათოსანი ადამიანი, ხოლო თუ ჯერ თავი დაგიქინით, მაგრამ შემდეგ დაიწყო

ახსნა, რომ ეს ჯერ შეუძლებელია, რომ რესპუბლიკები ჯერ მზად არ ირან და ა. შ., თქვენ საქმე გქონიათ უნამუსო, უსინდისო, უსულგულო, კეუანალოზმ „გულდავი“-ინდივიდთან. და თუ არა გაქვთ საშუალება შეკითხვის პირდაპირი დასმისა, გულდავით წაიკითხეთ ნაწერი და მიხვდებით — „გულდავი“ ავტორი თუ... „გულდავიობა“.

ბოლო ხანს „გულდავიობა“ განიცადა აფეთქებისმაგვარი გააქტიურება, ზოგიერთი მკვლევარი მიიჩნევს, რომ ეს დაკავშირებულია მზეზე ლაქების გაჩენასთან და ოზონის ზვრელის გაფართოებასთან, ზოგი, კი თვლის, რომ ეს ჩერობილის ავარიის გამოძახილია. დანამდვილებით რაიმეს თქმა ჯერ ნადრევია, მაგრამ უკვე დადგენილია — „გულდავიობის“, როგორც მოვლენის, ეპიცენტრალური კოორდინატებია — 38 გრადუსი გრძელი, 56 გრადუსი განედლი...

ამ მიდამოში გამომაველმა ვაზეთმა „კომსოპოლსკია“ პრავდამ

ვიდრე საქართველოში. მაგრამ დასავლეთი, ანუ ის ქვეყნები, ვისი იმედით ახლა მიამიტურად აქვს საქართველოს, უმალ ამოიცივნენ ნაციონალური ადამიანების უფლებებზე და დაყოფამ ენის, სისხლის, კანის ფერის მიხედვით მსოფლიოს უბირატესობის იდეის შეწყნარება, პიტლურთან ლაციცი. სიბრყვე და დანაშაული იქნებოდა ახლა არ დაგეგნა პატარა პიტლურების აღზევება...

შემდეგ წერილში ლაბარაკია იმაზე, რომ არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ საბჭოთა კავშირიდან გასვლის მსურველ სხვა რესპუბლიკებშიც სდევნიან და ავიწროებენ ეროვნულ უმცირესობებს, რესპუბლიკებში მძლავრობს ნაციონალიზმი, შოვინიზმი, რასიზმი. „გულდავი“ პერსონა ჰალომ, იძლევა საბჭოთა კავშირის გადარჩენის რეცეპტს — სსრკ-ში რესპუბლიკები უნდა შევიდნენ ინდივიდუალურად,

ამოქმედდნენ, მიდი მერე და უმტკიცე, ვიზუბრეთ, გაგაშვირეთ-თქო! ტყუილი ამბავია! სულ არაფრისგან ჩნდნან სულისშემძვრელ, თმბაყაყუნდამაყენებელ სიყალბებს, და ასეთ შემთხვევას გაუშვებენ ხელს? ეტყობა, „გულდავი“-დემოკრატებმა კარგად უწყიან, რაც უფრო გრანდიოზულია ტყუილი, მით უფრო მომგებიანია მათთვის, მით მეტად დაიჭერებს ხალხი (ნუთუ „ჩვენი“ პებელსისგან ისწავლეს ეს ეშმაკობა ცუგრუმელა „გულდავიობა“?).

„გულდავილობა“ როგორც აღვნიშნეთ, ხელოვნებაა, მაგრამ, პირველ რიგში, მაინც, მეცნიერება, ამიტომ, ჩავატაროთ ექსპერიმენტი: მრავალი მაგადის ვაზები ბუქდავს სენსაციურ ცნობას — საჯაროდ ვლიარებთ, მიწისძვრა საქართველოში მოგაწყვეთ ჩვენ, ქართველმა „ფაშისტებმა“! ერთ ბოცა ჰკის არაყში საბჭოთა არმიის ოფიცერმა გავიცვალა ატომური ნაღვი (თუმცა არა, საბჭოთა, მით უმეტეს, რუსი ოფიცერი ამას არ

რომ არასრულყოფიანები არიან... მეორეს მხრივ — ყველაზე ნაკლებად მინდა ვხახო საქართველო პომეინის ირანის თუ სადამის ერაყის მგავს ქვეყნად. როდესაც ვრს ვადარებ ზრდასრულ პირს, მხედველობაში მყავს ნორმალური პიროვნება და არა ბოროტმოქმედი. მაგრამ იყო თავისუფალი გარეგნულად, შინაგანად კი დამონებული, ანუ უფრო ზუსტად, იყო დამოუკიდებელი ფაშისტური სახელმწიფო — დიდი ბედნა არ არის ჩვენს საქუქუნში, დემოკრატიათა საყოველთაო ნგრევის საქუქუნში.

წერილი ძალზე ეშმაკურად, მეწყუილი, მართლაც „გულდავიობა“ დაწერილი. ერთის „მხრივ, ავტორი აცხადებს, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის იდეა — წმინდა, დიდი იდეაა, მაგრამ, მეორეს მხრივ, საქართველოს ახლანდელ ვითარებას, ქართველ ხალხს, ისეთი კუნძუტე ფერებით ხატავს, რომ მივცინავს, დღემდე რატომ არაა შექმნილი დასავლეთში, გულში არ დაეფუჭა და არ შექმნა საქველმოქმედო საზოგადოება — „ქართველები“ — ბაგა-ბაღში! რეგვენი ერთი ხელახალი აღზრდისა და ქუქუა მოყვანის ხელშეწყობი ფონდი.

იმაზე, თუ როგორ აღწევს ბნითეგვიზი თავის „გულდავიობა“ მიზანს, სიტყვას აღარ ვაგვიტყობთ (ან ცრულს, ან სიბართლის მხოლოდ ნაწილს ამბობს, რაც იგივე სიტყუაა. მაგალითად, წერს „სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიის გაუქმებას რა მოჰყავს, მაგრამ არაფერს ამბობს, თუ რამ გამოაიწვია კონკრეტულად ეს ნაბიჯი).

„გულდავილობა“ ახალგაზრდა, შეძლებდა ითქვას, ახლადამოჩეკილი მეცნიერებაა, ამიტომაც თეორიული რეკომენდაციები, თუ რა უნდა მოვიმოქმედოთ, როგორ ვუპასუხოთ „გულდავი“-მოღვაწეებს, როგორ ვავანტირებოთ მათი პრობაგანდა, ჯერ დამუშავებული არ არის. ერთი რამ კი ცხადია, გულდავიობის დაკვირვებით „გულდავიობა“ არ გვეცადება.

აღიარა დრო „გულდავი“-ცუღავებს ქართველი ხალხის შეურაცხყოფისთვის სასამართლო წესით მოვთხოვოთ პასუხი!

„გულდავიობა“ როგორც აკადემიური დისციპლინა

1991 წლის 24 მაისს გამოაქვეყნა წერილი, „გაღვიძრული ღირს კი ხალხთა საპრობლეო ცალკეულ საქმეზე გაიკვლიოს?“ („გულდავილობა“, როგორც სოციალურ-ფსიქოპათოლოგიური ფენომენის შექმნის მიხედვით, ყველა შემთხვევაში უნდა ითვალისწინებდეს და ახალიზებდეს. მაგალითად, წერილი დათარიღებულია — 20 მაისი, 1991, ვერმონტი, — ვაზეთში დაბეჭდა 24 მაისს, საკითხავია, რამ განაპირობა კომკავშირული ვაზეთის ასეთი ოპერატიულობა? პასუხი ერთია — 26 მაისს საქართველოში ტარდებოდა პრეზიდენტის არჩევნები და „გულდავი“-ვაზეთმა, თავის ჯეკუთ, ქართველ ამომრჩეველებს გაუწვია მოახდინა).

წერილი ასე იწყება: „ფილოსოფოსმა მამარდაშვილმა სიკვდილადვე ცოტა ხნით აღრე, გასულ შემოდგომას, განაცხადდა: „თუ ქართველი ხალხი არჩევის გამსახურდას, მე ჩემი ხალხის წინააღმდეგ წავალ“. მაგარი განცხადებაა. მე ჩემი ხალხის წინააღმდეგ არ წავალ. დროებით დაბრმავებულია ამ ხალხმა შეიძლება თავს უბედურება მოიწიოს, რადგან პრეზიდენტად ნაციტი აირჩია. ეს იქნება ბინძური, მაგრამ მხოლოდ ეიზოლდის საქართველოს ისტორიაში. საქართველოს ხალხმა დარბევების და დაპყრობების საქუქუნები გადაიტანა, შაპ-აბასს გაუძლო და, ალბათ, გამსახურდასაც გაუძლებს. მით უმეტეს, რომ საქართველოში პოლიტიკური მკვლელობების, ოპოზიციის დევნის და უმცირესობების მასირებული დაშინების შემდეგ არჩევნების შედეგები ფრთხილად უნდა შევადვასოთ: ხალხი კვლავ შიშით და არა თავისუფალი ნებით აძლევს ხმას.

გადაიტანს, მაგრამ სინდისს კი შეიბღალავს. და ხალხის პატივცემული მოძღვარნი ამას არ ეწინააღმდეგებან. ვთქვათ, ცნობილი ლინგვისტი გამყრელიძე. განა იგი ხალხს სინდისს შებღალავს მთლიანად არ აძლევს, როდესაც სამხრეთ ოსეთისთვის ავტონომიის წართმევას ამართლებს? მისი წერილი დაიბეჭდა ინგლისურენოვან ქართულ ვაზეთში „The Georgian Messenge“. (თებერვლი, 91), რათა მსოფლიომ დაინახოს, მსოფლიო შეურიდეს ამას — ვინც ცოტა ხნის წინ იჩაგრებოდა, ახლა თავად იქცა მჩაგვრულად. მსოფლიო ამას, ალბათ, შეურიდებდა, მსოფლიოში მეტ სინდისურეს სხადიან,

ერთმანეთისგან განსხვავებულ სა-მოკავშირეო ხელშეკრულებების საფუძველზე და ამის მერე ახალი კავშირი იქნება მართლაც თანასწორი, მართლაც ბედნიერი და მართლაც თავისუფალი რესპუბლიკების კავშირი.

ავტორს, ცხადია, არ აინტერესებს, უნდა რესპუბლიკებს საბჭოთა კავშირში შესვლა თუ არა. მან, თავის „გულდავი“-ქუთით, დაასაბუთა, რომ მორალური თვალსაზრისით განახლებულ კავშირს ალტერნატივა არა აქვს, და თუ ვართ დემოკრატები, საბჭოთა კავშირი აუცილებლად უნდა შევიწინააღმდეგოთ.

მაგრამ თუ არა ვართ?! თუ ნაციტი ვართ და ფაშისტები?! მაშინ?!

აი, ახლა როცა ამ წერილს ვწერ, ცალ ხელში კალამი მიჭირავს, მეორეში „პარაბელები“, წინადადება ის ბოლოს წერტილის დასმა და გასროლა — ერთია, წერტილის ვუყავი ჩემს წინ, რედაქციის კედელთან, ატყუილი არაქართველების სიცოცხლეს — პანაპუნტით ცვივიან აქვთ-იქვთ, მაგრამ მე წარბსაც არ ვიხრე, განა რა, ფაშისტი არ ვარ თუ?! ოდნავ შედგებულ ფანჯრიდან კვამლის მოტეხი სუნის მეცმს, ეს კრამბატოლიად გადაკეთებული რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის ბოლო აღწევს რედაქციაში — გამალებული მუშაობს ჩვენი კრემატორიუმი, ვნოკუთ და ვნოკუთ არაქართველებს, აგრეთვე, შიგა და შიგ, „დემოკრატებს!“ ერთი ლუმელი პერსონალურად ბატონ პილიძეს ელოდება, დღე და ღამ გიზგებებს — თურმე, ქართულ „განსტაბის“ ნაბრძანებზე აქვს, რაც არ უნდა დაუცდეს, „ამხანაგი“ გილერი მოიტაცოს და საქართველოში ჩამოაბრძანოს — იქნებ ლუმელში მაინც გაწითლდეს ეგ მართლა „ცუღავა“, ეგა! (გვლისხმობთ სიჩვილებით გაწითლებას, თორემ, ისედაც რომ „წითელია“, ეპვი არ გვეპარება).

ერთი სიტყვით, „„გულდავილობა“ მხოლოდ მეცნიერება არ არის, ხელოვნებაცაა, ამიტომ მხატვრული, ემოციურ-გროტესკული რეაგირება „გულდავიობის“ კონკრეტულ გამოვლინებაზე, ზოგჯერ, ათასში ერთხელ, დასაშვებად მიგვანია. თუმცა, ისიც გასათვალისწინებელია, რომ იუმორის გრძობა „გულდავი“-ინდივიდებს, როგორც წინა, საერთოდ ატროფირებული აქვთ და შეიძლება, ვერ გავიგონ, უფრო სწორად, არ გავიგონ. მიუღს მსოფლიოს მოსდებენ — მრავალი მაგადის ვაზეთმა თავად აღიარა, საქართველოში კრემატორიუმები

ვიადრება, მაშ, სად ვიშოვებ? ალბათ, სადამ პუსენის დაგვეხმარა, ჩინელებთან დაგვაკავშირა). მიწისძვრა რატომ მოგაწყვეთ?! რა საკითხავია, ფაშისტები, საზოგადოდ, კაცობრიულები არიან, ჰოდა, გვინდოდა „სამხრეთ ოსეთში“ დედამიწაზე ახლადმოგვადგოთ „ამოტივინი“ მოსახლეობა, მაგრამ, ეტყობა, მთვრალე ვიყავით (როგორც ცნობილია, ქართველები წყლის მაგივრად ც ღვინოს სვამენ!) და მთლად იქ ვერ ავაფეთქეთ, მაინც ვაპირებდით! ა, ბატონო „გულდავი“-დემოკრატებო, ჰალომეებო, კანტურებო! — ყველაწარმო „ცუღავებო“ — შეგიძლიათ ვაავრცელოთ სენსაციური „აღიარება“ და თუ არ ვაავრცელებთ, დაბეჭდვით გთხოვთ აგვიხსნათ, რატომ დაიწყუნეთ, რითა ნაკლები ეს „ინფორმაცია“ იმაზე, რასაც თქვენ თზავთ?!

ურჩალო „ნოვოე ვრემია“-მ (№ 17, აპრილი, 1991) დაბეჭდა ცნობილი „გულდავი“-დემოკრატის, თენგივ გულდავის წერილი. (სწავთა შორის, ზოგაერთი მკვლევარი ამტკიცებს, რომ ცნება „გულდავიობა“, „გულდავიობა“ წარმოადგება ადამიანის ვეგარდან, მაგრამ უმეტესობას მიანიჩია, ის დაკავშირებულია ზნებასთან „გაგულდავი“, — სამშობლოს, საკუთარი ქვეყნის, „გაგულდავის“ ე. ი. მონარობა-მოშობის სურვილთან. თუმცა, მეცნიერება მცირე ნაწილის აზრით, „გულდავიობა“ შეიძლება წარმოადგებოდეს სიტყვიდან „გულდავი“-ტყუილების გულდა).

ბნის გულდავი წერილში „დამოუკიდებლობა — სრულყოფიანება“ მდე“ საქართველოში არსებულ მდგომარეობას მიმოიხილავს და აყეთებს დასკვნას, რომ საქართველო ვერ შექმნის დამოუკიდებელ სახელმწიფოს — „რას წარმოადგენენ ცალ-ცალკე ეკონომიკური და სოციალური რესპუბლიკები?“ რაღაც მახინჯს და უბადრუტს, როგორც ზრდასრული მუტრუკი ბაღის კუქითა და ქვევით, რაღაც ამორულს და დაუმთავრებელს, გათხანული ლაქისაგან. აქედანაა ათასი და ერთი უბედურება, რაც სსრკ-ს ხალხებს სჭირთ, ამიტომ მე დარწმუნებული ვარ, რომ საქართველოს უბირველესი ინტერესი, ისევე როგორც რუსეთის და სსრკ-ს სხვა რესპუბლიკების — ესაა საკუთარი თავის შექნება, ეროვნული ინფანტილიზმისგან განთავისუფლება. არასრულყოფიანებს ოჯახის შექმნის უფლება არა აქვთ, ხოლო საბჭოთა რესპუბლიკები სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით სწორედაც

შტრამანფორმირი
იბრალი ლომოპრი

P.S. რამდენიმე დღის წინ ვაზეთმა „იხვესტია“ (№ 120, 1.VI.91) დაბეჭდა ცნობა, რომ სასოწარკვეთილი ქართველი ჟურნალისტი ბი. ანთოლევი, ა. მიქაძე, მ. თავიშელ-იძე, ე. ელიგულაშვილი, გ. ფოფხაძე — ემუდრებიან ჟურნალისტთა საერთაშორისო ორგანიზაციაში უშველს, გადაარჩინოს! ამ ორგანიზაციისთვის მათ საგანგებო წერილით მიუმართავთ, სადაც ისე აღწერენ დღევანდელ საქართველოში არსებულ ვითარებას, რომ მათ მაგიერ ლამისაა მე მომინდა ემიგრაციაში წასვლა, (მუშაობის საშუალებას არ აძლევენ, ემუქრებიან, თავს ესხმან... ანუ, საქართველოში ფაშისტური რეჟიმია!). თუმცა, თავად ზემოთ ჩამოთვლილი ბატონები თურმე მტკიანდარს არ იტყვიან: „ჩვენს მდგომარეობაში ნებისმიერ ჟურნალისტი ნებისმიერ ქვეყანაში მოითხოვდა პოლიტიკურ თავშესაფარს, მაგრამ, შეგნებული გვაქვს რა ჩვენი პროფესიული ვალის შესრულების აუცილებლობა, ამ ნაბიჯისგან თავს ვიკავებთ...“

ბატონებო! სრულიად ოფიციალურად, როგორც რედაქციის თანამშრომელი, გთავაზობთ — მობრძანდით და გვითხარით თქვენი საქმელი (ცხადია, არგუმენტირებულ, დასაბუთებულ). ვარინდას გაძლევთ, რომ თქვენს წერილს (თუ ინტერვიუს) უცვლელად, შეუსწორებლად გამოვაქვეყნებთ. თუ რაიმე მოსახრებით თქვენთვის უხერხულია ჩვენთან სტუმრობა, წერილი ფსიქით გამოგვაგზავნეთ, ან ვინმეს გამოატანეთ, ან, ბოლოს და ბოლოს, დაგვირეკეთ.

ბატონებო! დამტკიცეთ, რომ ნამდვილი პროფესიონალები ხართ, მოდით, დაგველაპარაკეთ!

ი. ლ.

5 ივნისი გარემოს დაცვის მსოფლიო დღი

1972 წლის ივნისში ქ. სტოკჰოლმში გაიმართა გარემოს დაცვის მსოფლიო კონფერენცია...

დღევანდელი გარემოს დაცვის მსოფლიო დღის აღნიშვნის მიზანია...

ციურ, დემოკრატიულ და სხვა სახით ფართო სექტორი...

მზის მიწვევისთვის? დაგეგმარებაში ამ დარგში სახელმწიფო პოლიტიკის გატარებაში...

ჩვენი კორესპონდენტი ესაუბრა ეკოლოგისა და ბუნებათმეცნიერების მინისტრ ბატონ მანუჩი ნაბახჩიძეს...

უპირატესად დროული გადაწყვეტილება — შეიქმნა სახელმწიფო მართვის ახალი ორგანო — ეკოლოგისა და ბუნებათმეცნიერების სამინისტრო...

ბუნება-ჩვენი მუდმივი საზრუნავი

ბატონო დავით, ეკოლოგის ხეობაში დღეს უდიდესი მნიშვნელობა შეიძინა...

ჩვენი დარგის ერთ-ერთი მთავარი პრინციპი — ბუნების დაცვა შეუძლებელია ბუნებათმეცნიერების საკითხთა რეგულირების გარეშე...

რობა, რომ ბუნებამ ეკონომიკურადაც თვითონ დაიცავს თავი...

გონებისათვის ეკოლოგიური წინასწარობის მთავარი პირობაა მონიტორინგის მოქმედება...

დღეს, როცა ღვთის წყალობით ჩვენი უკვე რეალურად შევუძლებით დემოკრატიული და სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნას...

ვაზი და ღვინო შველას იოსოვს

ილია შავეჩაძე

„...სამედიცინო მერმის მკვანდო და ხაღდისოდ კი უკეთესი და უფრო კუპის ახლო იქნებოდა ვეფხვირა მახუდ, რაც დღეს ზელთა გვაქვს და რაც ლაშის ხიმდის კარგა მორადილ წყაროდ გადაქცევის ჩვენს ქვეყანასა თუ კი ზელმეწყოთი ეყოლება. ეს წყარო ღვინოა, ამიტომაც ამ ხაგნის ვითარების გამოძიება და გამოკვლევა და ყოველი ამის დაწვრილებით ცოდნა შეტი არ იქნება ჩვენთვის“.

მე-10 საუკუნის 50-იან წლებში მსოფლიო მევენახეობის მოვლა მძიმე დაავადება, ფილოქსერა, რამაც ზიანი მიაყენა ვაზის კულტურას, ამ სტიქიურ უბედურებას ვერც საქართველო გადაურჩა. იმ დროისათვის არსებული 71 ათასი ჰექტარი ვენახის ფართობი 1920-იანი წლებისათვის 20-25 ათას ჰექტარამდე დაეცა.

მსოფლიო მევენახეობის ძალისხმევით გაიშალა ერთობლივი ბრძოლა და შედეგად არ დაეცა ვენახი, გამოიყენეს ამერიკული წარმოების პირბოლოვი ჯიშების საძირე მასალა, მასზედ დამყნობის შედეგად კულტურულმა ვაზმა შეიძინა ფილოქსერის საწინააღმდეგო გამძლეობის თვისებები. ვაზი და ღვინოსივე ამოქმედდა ეკონომიკის მძლავრ მეტყედა.

შემდგომში ვენახების ფართობები იზრდებოდა და ღვინოსათვის მიიღწა 115 ათას ჰექტარი, თუმცა მსოფლიოს რაოდენობა არ მასწავლობს ვენახის ფართობის რაოდენობას. 1989 წელს მიღებული იქნა 357 ათასი ტონა, ხოლო 1990 წელს — 427 ათასი ტონა ყურძენი, ე. ი. ჰექტარზე 3,5-4,5 ტონა, ხოლო საერთო პროდუქციის საშუალო 1 მილიარდ 200 მილიონი მანეთისა. ეს მაშინ, როდესაც საშუალო მსოფლიოში მსოფლიოს განვითარებულ მევენახეობა-მეღვინეობის ქვეყნებში შეადგენს 8,0-10,0-12,0 ტონას ჰექტარზე.

მიზეზი დაბალი მოსავლიანობისა, სხვა ფაქტორებთან ერთად, არის დიდი მეჩხერაობა, რომელიც შეადგენს 20-30%-ს, ხოც რაიონში მეტაც. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ 30 ათასი ჰექტარი საუკეთესო სავენახე მიწები ითვლება ვენახის ფართობად, სინამდვილეში კი უქმად ცდება.

ვენახების განაშენიანება ხდება სპეციალური დანიშნულების ჯიშების უგულვებელყოფით.

შემცირდა შამანური ჯიშების ფართობი და მოსავლიანობა, ღვინოსათვის საქართველოს რესპუბლიკის შამანურის წარმოება განიცდის შამანური ღვინოსათვის ნაკლებობას, შეესვება ვცდილობთ მოლდავეთთან, ისიც თუ მოგვეყვანა, გრავრებით გადაწყვეტილი არ არის და თანაც — რა ფასად?

ძალიან შემცირდა წითელი და ნახევრად ტიპის ღვინოების მომცემი ჯიშების ფართობი და შესაბამისად შემცირდა წითელი ღვინოების წარმოება.

მიუყვანას მიეცა ვენახების განაშენიანებისას, თავის დროზე, ცნობილი მეთოდი სიპაჯი, რაც იგივე კუპაჯი, მაგრამ ეს ვენახშივე ხდება და დღემდე მთქმედებს მათალხარისხიანი ღვინის დაყენებისას.

სამაგიეროდ, ძალზედ გაიზარდა რქაწითელისა და ცოლიკურის ფართობები და თითქმის ეს ორი ჯიში იქცა დომინანტად ჩვენს სამრეწველო ჯიშებს შორის.

ქართველი კაცის გენიამ შექმნა სეკაციის, როგორც მეცნიერების, გასათვარი სკოლა, რომელიც სათავეს იდებს საუკუნეების სიღრმეში, რის შედეგადაც მსოფლიო კულტურის განვითარების საგანძურში შეიტანა 560-ზე მეტი ვაზის ჯიში, რაც მსოფლიოს მეტრ განვითარებულ მევენახეობა-მეღვინეობის ქვეყანას შეუძლებდა.

დადალ დამაფიქრებელია ნიადაგების მდგომარეობა ისტორიულად ჩამოყალიბებულ ზონებში და მართო რაიონებში, ვთქვათ, თელიანი, კისისხევი, ახლები, კუნაშაური, ჭინძმარაული, ფაფრის მინდვრები და სხვა, არ შეეცდებოდა თუ ვერცხვით, რომ ერთმანეთს დაეხმავებინა, რადგან ვაზის კეების არეში არაორგანული სასუქები ქარბობს და გამდიდრდა ამ ჯიშებისათვის დაუპროგრამირებული ნივთიერებებით, ქაღალდითა ეკოლოგიურად სუფთა მიწა დაავადდა, შეიცვალა თავისი პირვანდელი სახე. შესაბამისად ყურძენმა შეიცვალა თავისი თვისობრივი ქიმიური შემადგენლობა, ასევე შეიცვალა ხარისხი მისგან წარმოებულმა ღვინოებმა.

მევენახე და მეღვინე ურთიერთკავშირში არ არის, მევენახე მეცნიერი სწავნი არიან და მეღვინე მეცნიერი სწავნი არა და, მევენახე

და მეღვინე ერთად უნდა იყვნენ. ეს განუყოფელი დარგია. ასეა მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში, ასე იყო ჩვენთანაც. შემდეგ — რატომ? რისთვის? — არავინ იცის. ეს დარგი ორად გაიყო, შემდეგ ისევ შეერთდა, ერთობა ვიღაცა გულდასმით მუშაობდა ამ საკითხზე, ჩვენთვის კი არავის არაფერი უკითხავს.

თუ მევენახეობა ასეთ ბედურულ მდგომარეობაში ჩავარდა, მეღვინეობა დამოუკიდებლად ვითარდებოდა და ღვინოსათვის პირველადი მეღვინეობის ქარხნების სიმძლავრეები სეზონზე თითქმის 1 მილიონ ტონას აღწევს. ფანტასტიკური ციფრია და უმინოდ დაბანდებული თანხაა. ეს კი ხდებოდა საეგემო კომიტეტის მიერ დამევეული ციფრების შესაბამისად.

თუ ფილოქსერა და მისგან მიყენებული ზარალი მსოფლიო მოვლენა იყო და ყველას ერთნაირად აწუხებდა, მეჩხერაობა, ნიადაგობრივი მდგომარეობა, ყურძენის და ღვინის ხარისხი — ეს წმინდა ქართული სინდრომა და მის გამოსწორებას უნდა ჩვენთან არავინ მოვა, მდგომარეობა კი მეტად საგანგაშოა. ზარალი არა ნაკლებია იმაზე, რაც ფილოქსერამ მოგვყენა, განა შეიძლება გულგრილად ვუყურებდეთ იმ ფაქტს, რომ დაახლოებით 30 ათასი ჰექტარი მიწა მოცდენილი იყოს, იღებენ 30 მილიონ დეკალიტრ ღვინოს, ნაცვლად 80 მილიონი დეკალიტრისა; იღებენ 1 მილიარდ 200 მილიონი მანეთის საერთო პროდუქციის ნაცვლად 4 და მეტი მილიარდი მანეთისა.

ვაზმა და ღვინომ თაობიდან თაობამდე მოიყვანა ქართველი ერი. მას უნდა ვუმადლოდეთ ქართული კულტურის განვითარებას, პოეზიის, მუსიკის, მეცნიერების, ტექნოლოგიის, აგროტექნიკის, სელექციის და სხვა.

საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბატონ ზვიად გამსახურდიას მიერ ამ დარგის სტრატეგიულ დარგად გამოცხადებამ დიდი ოპტიმიზმი ჩაუტანა მევენახეებსა და მეღვინეებს.

ჩვენც ჩვენის მხრიდან ვაყენებთ ზოგიერთ წინდადებს დარგის აღორძინებისათვის, რაც შემდეგნაირად გვესახება.

— ალბათ, მევენახეობა-მეღვინეობა ერთ დარგად უნდა ჩამოყალიბდეს; თუნდაც გარკვეული დროით, ვთქვათ 3-5 წლით ამ დარგის შემოსავლის ნაწილი უნდა დაბანდეს ვენახების აღსადგენად.

მოიგარეს მიეცეს ნაშყენი და სათანადო კომპენსაცია ვენახის აღსადგენად. ვთქვათ, სამი წლის ვაღი; ამ დროში მას მთლიანად უნდა ჰქონდეს განაშენიანებული თავისი საიჯარო ნაკვეთი იმ ჯიშებით, რომლის რეკომენდაციასაც მისცემს მეზღვრეობა-მევენახეობა, მეღვინეობის ინსტიტუტი, ხოლო კონკრეტული მის დამუშავებაზე და განაშენიანებაზე განახორციელოს დარგმა და მართვის იმ ორგანომ, რომელსაც გადაწყვეტს საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა. მოიგარე არ უნდა იყოს ორიენტირებული მხოლოდ ერთი წლის მოგების სურვილზე, რაც ვაზს ზიანს მიყენებს და მალე გამოიყვანს მწყობრიდან.

უნდა შექმნას საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის სამმართველო, რომლის მიზანია ორგანიზება უნდა განისაზღვროს კონკრეტული დავალებით 5 წელიწადში მეჩხერაობა არ უნდა აღემატებოდეს 5%-ს. ამის შედეგად 5 წლის თავზე, ყოველწლიურად მიღებულ უნდა იქნას 80-100 მილიონი დეკალიტრი ღვინოსამასალა, საკირო რაოდენობის ტიპების მიხედვით: სამარკო, შამანური, ნახევრად ტიპილი, კონიაის და ა. შ. ხოლო მისი საერთო პროდუქციის ლირებულება უნდა შეადგენდეს მილიარდ მანეთს.

— მიმდინარე წელს უნდა გადაისინჯოს ყურძენის ფასები. შარშანდელი ფასები არ იყო მართებულად ჩამოყალიბებული, როგორც ვერძი, ისე მოიგარე და საზოგადოებრივი მეურნეობებისათვის. მით უმეტეს, რომ მიმდინარე წელს საბაზრო ეკონომიკის ფაქტორი ვერ იმუშავებს და ცდის დაყენებამ ყურძენზე და ღვინოზე შეიძლება

ზიანიც კი მოგვეტანოს. ამას კარგად უნდა გაახრებია.

— ყურძენზე და ღვინოზე უნდა გამოცხადდეს სახელმწიფო მონოპოლია. შესაბამისი ასორტიმენტისა და ტიპის მხედვით ღვინის ქარხნების დაკმაყოფილების შემდეგ, ნება მიეცათ 20% თავისუფლად გაყიდონ. ეს უნდა შეეხოს აგრეთვე ღვინის ქარხნებს, შამანურის, კონიაის წარმოებასაც — ეგრეთ წოდებული, თავისუფალი ფონდი.

— მოვიპოვოთ კაპიტალისტური საქართველოს თავისუფალი ვაჭრობის საშუალება, როგორც ბარტერული, ისე სხვა ფორმებ — რამაც ვაზ უნდა გაუხსნას მრეწველობის აღჭურვას თანამედროვე უცხოური დანადგარებით და ჩვენს პროდუქციის მსოფლიო სტანდარტების დონეზე აყვანას. ეს დიდ საექსპორტო ვაზს გაუხსნის ჩვენს ღვინოს, შამანურს, კონიას.

აგრეთვე, სასურველია, რომ ერთობლივი საწარმოების შექმნისას საქართველომ აქცენტი გააკეთოს მეღვინეობა-მევენახეობის დარგზე, რადგან აქ არის ყველაზე დიდი რეზერვი, რომლის გატანაც ჩვენთვის არაფერ საზიანო, არამედ მეტად სსარგებლო იქნება უცხოური კაპიტალის დანადგებისა და მონაწილე ტექნოლოგიის შემოტანის ფასად. ისიც გასათვალისწინებელია, რომ ამგვარი საწარმოების შექმნა უპრიანი მევენახეობა-მეღვინეობის თვალსაზრისით ნაკლებად განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნებთან, მაგალითად იაპონია, ავსტრია, თურქეთი, ამერიკა.

არ უნდა შევამციროთ მეორადი ქარხნების სიმძლავრეები. მაქსიმალურად უნდა გამოიყენოთ საქართველოს რესპუბლიკის გარეთ არსებული ჩვენი ქარხნები. ეს ძალზე დიდი ბაზარია, რომლის დაპყრობისათვის იბრძვის დასავლეთ ევროპის განვითარებული მევენახეობა-მეღვინეობის ქვეყნები (ცნობილია საერთო ბაზარზე მომხდარი კონფლიქტი ღვინის ომის სახელწოდებით).

უნდა განვითაროთ ვაზის და ღვინის მეორადი ნედლეულის გამოყენება. გურჯაანში დაწეებულ მშენებლობა მეორადი ნედლეულის ქარხნისა. უკვე ათი წელია შედგება და დღეისათვის უყურადღებოდ იდგა მრეწველური არა და. ამ ქარხანამ უნდა მოგვცეს ურძენის ზეთი, რომლის სათანადო რაფინირების შემდეგ მიიღება ზეთისუბის ზეთის ტოლფასი ზეთი, ადამიანის საკვები ცხელები, ღვინის მეფა, კალციუმის მარილი, ტანინი და ფერინი. თბილისში შენდება მჭრის ქარხანა, რომელსაც მეორადი ნედლეულიდან მივიღებთ, 500 ათასი დეკალიტრის წარმადობით. ეს მშენებლობაც შეჩერებულია.

მცხეთაში აშენდა უაღკოპოლო სასმელების წარმოება, მაგრამ ვერ იქნა და ევრ ამოქმედდა. ეს მაშინ, როდესაც ამ საკითხებით ძალზედ დაინტერესებული არიან იაპონიის, ამერიკის, კანადის და სხვა ქვეყნების ფირმები. 2 ლიტრ სასმელში გთავაზობენ 5-7 დოლარს, ეს კვალაფერი ეკონომიკა და მისი საფასური დამატებითი კალუტაა.

მეტად დამაფიქრებელია, რომ საქართველოში არაა ჩვენში და შეხებულნი. ქიშიში თავისთავად

კვების პროდუქტია, გარდა ამისა კვების მრეწველობას წელიწადში 100 ტონა ქიშიში სჭირდება. ღვინოსათვის ამ დეფიციტის შევსება ჩვენთვის უნდა შეეძლოს. ამისთვის საჭიროა შერჩეულ ზონებში 2,0 ათასი ჰექტარი აქიშიში ვაზის გაშენება.

და თუ მევენახეობა-მეღვინეობა ერთი დარგია, მაშინ მისი საფუძვლების შესწავლა უნდა დაიწყოს ინსტიტუტიდან და იქ ტექნოლოგიური ფაქტორები კი არა, მევენახეობა-მეღვინეობის ფაქტორები უნდა იყოს, ხოლო — საქეილოსიტებს უნდა მიენიჭონ ინჟინერ აგროტექნოლოგიის კვალიფიკაცია. სასურველია: თუ ამ საკითხს განიხილავს იანტრუტის სამეცნიერო საბჭო დარგის საქეილოსიტებთან ერთად, საქეილოსიტ გარდა აგრონომიისა და ტექნოლოგიისა უნდა ფლობდეს აგროტექნიკას, ელექტრონიკას და საერთოდ უცხოური დანადგარების ურთულეს ტექნიკას.

სრულიად საქართველოს მევენახეობა და მეღვინეობა კავშირი უნდა გახდეს მსოფლიო მევენახეობა და მეღვინეობა კავშირის წევრი. გასათვალისწინებელია, რომ ვაზისა და ღვინის სამშობლო აღმოსავლეთ კარსიეტილი, თუმცა ვინ გააძლევა ვაზის უფლებებს.

— მევენახეობა და მეღვინეობა კავშირში უნდა განავითაროს რეკლამა. უნდა ვეძიოთ ჩვენი ვაზის კარგეს მსოფლიო ყველა კუთხეში. თუ როგორ, რა გზით მოხდენს ისინი იმ, რა გააკეთეს, რა სურვილები: მოაქეთ იმ ქვეყნებისათვის.

ქართული ჯიშები საკმაოდაა გავრცელებული საზღვარგარეთის ქვეყნებში. ცნობილი ფრანგი აგრონომის, პროფესორ პ. ვილისა და ე. ვერმორელის უნივერსალური ამბლოგრაფიის მე-7 ტომის ამბლოგრაფიულ სიტუაციაში, მოხსენიებულია ქართული ვაზის ბუკვი ჯიში, რომლებიც სხვა ქვეყნებში ყოფილა შემოღებული, თავისი სახელწოდება დღემდე უცვლელი სახით შერჩენია და ევროპელი მევენახეები ქართულ სახელებს უწოდებენ. ასე

მაგალითად, ალადსტური მოპაყვით საფრანგეთში და ისევე ალადსტურს უწოდებენ (Aladstouri), ესპანეთში — ლუქსემბურგში — ჩანს კაბუსტონი (Kabustoni), პორტუგალიაში — ხარისტოალი (Kharistwala), იტალიაში და საფრანგეთში — მტვავე (Mtzvae), რქაწითელი გავრცელებული ყოფილა საფრანგეთში და ბულგარეთში (Rka-Tziteli).

ენათმეცნიერებმა შეამჩნიეს, რომ განსხვავებული სიტყვების ენებში ღვინო მსგავსი სახელებით აღიარებულია.

გამოჩენილ ფრანგ მეცნიერსა, მ. მეეს, ღვინის სახელწოდება ინდოეთის რეგიონებში იაქვებოდა რიჩინა, ხოლო აკად. გიორგი წერეთელი ქართული, სომხური და ებრაული ენების შედარებითა აქვს იხილა მიიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ მთელ მსოფლიოში ქართულიდან გავრცელებულია მათალი სასოფლო-სამეურნეო კულტურის მარჯვენა-ელო, ისეთი სიტყვა როგორც არის ღვინო. ენაც ზონ უნდა განდეს მსოფლიო მევენახეობა-მეღვინეობის მსგავლობის საგნად.

— უნდა აღდგეს ურძენის ვაზი და ღვინო, რომლის 11 ნომერი გამოიცა 1921 წელს და შემდეგ სრულიად გაუქვებარო მხედველობაში. შეწყდა მისი გამოწევა. მშენახეობა-მეღვინეობის მრავალსაუკუნოვანი ისტორია ამა, მოითხოვს.

გაზაფხული დამთავრდა და ყოველი დაარგული ფოთი უდმევე ფიქრი და მკაცრობა. მომავალ წლებში იქნეს თავს თუ წორად გავარჩებით. დროს აღარ დაკარგავთ და საქმეს მიხედვით. ბევრი მოვიკებთ. ვაზი მალღიანი შეყენარება და ერთი ათად გადაგვიხდის.

მეზობა ზაუბაშვილი.

სრულიად საქართველოს მევენახეობა და მეღვინეობა კავშირის თავმჯდომარე, ტექნიკური მეცნიერებათა კანდიდატი, საქართველოს დამახარებელი გამოგონებელი.

პართული სულის აღორძინება ქრისტიანული სარწმუნოებისა და ქრისტიანული წესის აღორძინების გარეშე წარმოადგენს...

ქალაქებსა თუ დაბა-სოფლებში ათწლეულობით დადუმებული მრავალი ეკლესია-მონასტერი ხელახლა გაათბო...

მაგრამ საეკლესიო ცხოვრების აღორძინება ერთბაშად შეუძლებელია. ბევრი მუშაობა საჭიროა...

ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემა საეკლესიო ცხოვრების აღორძინებისა — ღმრთივ-სათნო საეკლესიო გალობის მოწყობაა...

საეკლესიო ტიპიკონებით გათვალისწინებული იყო არა მარტო ღმრთისმსახურების ყოველი დეტალი...

საეკლესიო ტიპიკონებით გათვალისწინებული იყო არა მარტო ღმრთისმსახურების ყოველი დეტალი...

საეკლესიო ტიპიკონებით გათვალისწინებული იყო არა მარტო ღმრთისმსახურების ყოველი დეტალი...

ქართული საეკლესიო გალობა მდიდარი და მრავალფეროვანია. მიუხედავად ქართული საეკლესიო ტრადიციის მოშლისა...

ქართული გალობის თეორიულ შესწავლასაც ხანგრძლივი ისტორია აქვს. იოანე ბატონიშვილს დაუწერია ქართული გალობის მოკლე სახელმძღვანელო...

ამ წიგნში ვეცნობთ უმდიდრეს წყაროთმცოდნეობით ზაზას, რომელიც ქართული გალობის შესწავლაში დიდ ქართველ მეცნიერს ივანე ჯავახიშვილს ეკუთვნის...

ლსაც ქართული გალობის შესწავლა ეფუძნება, როგორც ისტორიული, ისე თეორიული ასპექტით; განხილული და კრიტიკულად შეფასებულია ქართველი და უცხოელი ავტორების მოსაზრებანი და თეორიები...

ქართული საეკლესიო გალობის ისტორია თუ წმ. ანდრია პირველწოდებულის დროიდან არა, ქართულში ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების დროიდან მაინც (337 წ.) იწყება.

ქართული ისტორიოგრაფიაში მიღებული თვალსაზრისით, ქრისტიანულმა ეკლესიამ ახალ რწმენასა და მსოფლმხედველობასთან ერთად, საქართველოში ახალი ჰანგამიც შემოიტანა...

ქრისტიანობამდელ საქართველოში მდიდარი მუსიკალური ტრადიციების არსებობას ადასტურებს უძველესი საისტორიო წყაროები (ძვ. წ. V ს. ბერძენი ისტორიკოსი ქსენოფონტი და სხვ.)...

როგორც ცნობილია, ქრისტიანობამ ებრაული ღმრთისმსახურებიდან შეთვისა ერთხმად გალობა და ეს ერთხმადიანობა ბოლომდე შემორჩა ბერძნულ, სომხურ და ასურულ ეკლესიებში...

საფუძველს მოკლებული არაა საწინააღმდეგო მოსაზრებაც, როუმლის თანახმად ქართული საეკლესიო გალობა იმთავითვე წარმოიქმნა ქრისტიანობის შემოსვლისთანავე. ეკლესიის მესვეურთათვის მიუღებელი იყო არა საკუთრივ წარმოიქმნილი მუსიკა, არამედ საეკლესიო წარმართული შინაარსი...

ქართული საისტორიო წყაროების მოწმობით საეკლესიო გალობის საქართველოში დიდი ყურადღება ექცეოდა. გიორგი ბერძნული (X ს.) ცნობით, თუ უფრო ადრე არა, IX ს-ში მაინც უკვე გავრცელებული ყოფილა გალობის საგანგებო სწავლება...

ილანოშნავია, რომ გალობის ცოდნა ძველსა და საშუალო საუკუნეებში საქართველოში დიდად ფასობდა, არა მარტო ეკლესიის მსახურთა შორის, არამედ მალაქი წერის წიგნთა შორისაც. გალობის ორგანიზაციის მალაქი დონეს გვიჩვენებს შგალობელთ-უზუცებისა და გალობის მოძღვრის თანამდებობები...

გალობის მასწავლებელთა და გუნდის ხელმძღვანელთა გარდა XI-XII სს. საქართველოში ზელოვან-მთავარც ყოფილა (მუსიკალური ჰანგამის შემოზღვევი, კომპოზიტორი), რომელსაც „ხმისა დაღება“ (გალობის ტექსტებისათვის მელიორის მისადაგება და მისი დაფიქსირება ნეუმების საშუალებით) ევალებოდა.

ქართველმა ხელოვანთ-მთავრებმა (მეხელებმა) ჩამოაყალიბეს ნეუმების ორიგინალური სისტემა, სასგებნი განსხვავებული ბერძნული საგან-დღემდე მოღწეულია ნეუმბრუნული საგალობელთა მრავალი შესანიშნავი კრებული, — იაღღარები, ძლისპირნი და სხვ. მათ შორის განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია მიქაელ მონღრეკის „იაღღარი“ (978-988 წწ.) — საგალობელთა უზარმაზარი კრებული ღმრთისმსახურების მთელი წლის ციკლისათვის, რომელშიც თავმოყრილია როგორც ბერძნულიდან თარგმნილი ჰიმნები, ასევე ქართველ ჰიმნოგრაფთა ორიგინალური ქმნილებები. ცნობილია სხვა ნეუმბრუნული ხელნაწერებიც. გ. კოკინაძემ გამოსცა „ნეუმბრუნული ძლისპირნი“ (1927 წ.).

როგორც ცნობილია, მართლმადიდებელი ეკლესიის ღმრთისმსახურებაში თავდაპირველად კარბო-

არაფრით ჩამოყვარდებიან იმდროინდელ ბერძენ ჰიმნოგრაფებს. ამ გარემოებას და მასთან ერთად ჩვენში ეროვნული თვითშეგნებისა და კულტურის მძლავრ გავლენებს იხილი დაუყენებია ღვთისმსახურებისა და ჰიმნოგრაფიულ კრებულთა ნაციონალიზაციის გზაზე.

ამ პერიოდის ქართველ ჰიმნოგრაფთაგან განსაკუთრებით გამოირჩევიან: იოანე მინჩხი, ზოანე მტებერი, მიქაელ მონღრეკი, ეზრა, იოვანე ქონჭოხისძე, სტეფანე სანანოძე და სხვანი. თითქმის ყველა ორიგინალური ჰიმნი, რომელიც X ს-ში ქართულ ენაზე დაწერილია, საგანგებოდაა თავმოყრილი მიქაელ მონღრეკის შემოაღნიშნულ კრებულში. ნეუმბრუნული ხელნაწერების არსებობა თავისთავად მიგვიბრუნებს იმაზე, რომ ქართულ ეკლესიაში საკმაოდ დაწინაურებული უნდა ყოფილიყო მუსიკის თეორიული ცოდნა. სამწუხაროდ, ჩვენამდე არაა მოღწეული არც ერთი თეორიული ტრაქტატი, რომელიც ნათელ წარმოადგენს შეგვიძინდა შუა საუკუნეების საქართველოს მუსიკალური კულტურის შესახებ. მხო-

ლო დიდმა ქართველმა კომპოზიტორმა ზაქარია ფალიაშვილმა.

XIX ს. 80-იან წლებში ჩაწერილი საგალობლების ერთი ნაწილი გამოცა, მათი უმეტესობა კი მუსიკოსთა ფართო წრისათვის დღემდე მიუწვდომელია. ისინი ამჟამად დატყობის სხვადასხვა სიძველეთ-საკავეში (საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის კ. ქველიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტი, ცენტრალური საისტორიო არქივი, საპატრიარქოს ბიბლიოთეკა, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია და სხვ.).

გასულ საუკუნეშივე დაიწყო საგალობლების შეთხზვა შერეული გუნდისათვის (ნ. სულხანიშვილი, დ. არაყიშვილი, კ. ფოცხვერაშვილი...). ქართული საეკლესიო გუნდების რეპერტუარში უპირატესად დამკვიდრდა არაქართული საგალობლები (ბორტინანსისა, არხანგელსკისა, ჩენსოკოვისა, დანოვსკისა...). ავტორთაგან აღდგენის დროინდელი (1917 წ.) ზოგორი ტაძარი-ში ქართულ გალობასაც დაელოდა გარკვეული წილი. მაგალითად, სონის საპატრიარქო ტაძრის გუნდი

ქართული საეკლესიო გალობა ნაჩსული და თანამედროვეობა

ბდა ფსალმუნური ელემენტი, შემდეგ კი, დაახლ. V-VI სს-ში თავის ადგილს სიკავებს ჰიმნოგრაფიული მასალა, რომელიც საბერძნული ეკლესიიდან შეთვისებული იქნა სხვა ეკლესიების, მათ შორის ქართული ეკლესიის მიერაც.

მართლმადიდებელურმა ეკლესიამ შემოიშვა ლიტურგიული ჰიმნების მასალა, რომელშიც კრებულნი: ზოგი განკუთვნილი იყო შეიდეულის დღეებისათვის, ზოგი — დიდბრძვისა და აღესვების (აღდგომიდან სულთწმინდის გარდამოსვლამდე) პერიოდისათვის, ზოგი — დღესასწაულებისა და წმინდათა ხსენებისათვის.

შეიდეულის დღეთა საგალობლების კრებულს ეწოდა ოქტოხისი (ბერძნ. „რვა ხმა“), რომლის საბოლოო ჩამოყალიბება უკავშირდება იოანე დამასკელის (VIII ს.) სახელს. თავდაპირველად საგალობლები დაწერილი ყოფილა ოთხ ხმად, შემდეგ ამ ოთხ, ძირითად, ხმას მიემატა ოთხი სხვა (პლაგალური ხმები „გუერდნი“). ასე შეიქმნა „რვა ხმის“ სისტემა. თითოეულ „ხმას“, რომელიც მთელ კვირას გრძელდება, თავისი საკუთარი საგალობლები შეესაბამება. ესა თუ ის „ხმა“ წარმოადგენს გალობის გარკვეულ „რიტმულ-მელოდირ სქემას“; თითოეული „ხმის“ საგალობლები მკაცრად ექვემდებარება თავ-თავისთ რიტმულ-მელოდირ სქემებს.

ბუნებრივია, საგალობელთა ქართულ თარგმანებში ყოველთვის ვერ აისახებოდა ბერძნული დენდის მუსიკალური მოღვენი, რადგან ქართულში ხან გვაქვს უბრალო პროზაული თარგმანი, ხანაც საკუთარი რიტმული სქემა. ამრიგად, იმთავითვე უნდა წარმოიშობიყო წინააღმდეგობა საგალობლის ქართულ ტექსტსა და მის ბერძნულ ჰანგ შორის. საესებით ბუნებრივია, რომ ქართულმა ტექსტმა ვერ იტყო ბერძნული ჰანგის და ტრადიციულად მომდინარე ქართულ სამხმრთვანებას შეეწყო.

როდის უნდა მომხდარიყო ეს პროცესი, — ამის შესახებ არ შეიძლება არავითარი პირდაპირი ცნობა, მაგრამ მიქაელ მონღრეკოს (X ს.) ანდერძის ანალიზზე დაყრდნობით ივ. ჯავახიშვილი ასკვნის, რომ ქართული შემოქმედება საეკლესიო მუსიკის სფეროში მეათე საუკუნემდეც ყოფილა. ამას გარკვეულწოდებულად ზელს შეუწყობდა წარმოშობა და განვითარება ქართული ორიგინალური ჰიმნოგრაფიისა, რომლის პირველი ნაწარმოები (იოანე საბანაძის „ქება“ წმინდისა მოწამისა ჰაბთაისი“) შექმნილია VIII საუკუნის მიწურულში.

როგორც ძველი ქართული მწერლობის საუკეთესო მკვლევარი კ. ქველიძე აღნიშნავს, IX-X სს. ქართველი ჰიმნოგრაფები იმდენად დაწინაურებულნი საეკლესიო მწერლობის ამ დარგში, რომ ისინი არ-

ლოდ ქართული გალობის სამხმრთვანობის შესახებაც ცნობა დაცული ქართული ფილოსოფიური სკოლის გამოჩენილი წარმომადგენლის იოანე პეტრიწის (XI-XII სს.) შრომაში. ხმის სახეობები იმხანად ყოფილა: მზახრი (მალაქი ხმა), ჟირო (შუა ხმა) და ზამი (ბანი). ტერმინების ქართულობა აშკარად მოწმობს სამხმრთვანობის ეროვნულ წარმოშობას.

ქართული ჰიმნოგრაფიისა და გალობის განვითარებაში არანაკლები ღვაწლი მიუძღვის შემდგომი დროის ქართველ ჰიმნოგრაფებს: ზოსიმეს, ეზრას, ნიკოლოზ გულაბერიძეს, იოანე პეტრიწს (XI ს.), იოანე შავთელს, იოანე ანჩოსს (XII-XIII სს.), კათალიკოს არსენ ბულმაისის ძეს, საბა სეინგელოზს (XIII ს.), ნიკოლოზ ქართველს შხათოზს (XIV ს.), მღვდელმონაზონ გრიგოლ ვახუშტის ძე დიდოტქელს (XIII ს.), თეიმურაზ მეფის დას მკერანს, ნიკოლოზ რუსთველს, ნიკოლოზ ტიკოულს, ბესარიონ კათალიკოსს, ანტონ კათალიკოსს და სხვ.

საქართველოს სამეფო-სამთავროების ჩანგრძლივი პოლიტიკურ-კულტურული განკერძობების წყალობით ჩამოყალიბდა ქართული გალობის ორი, მკვეთრად განსხვავებული შტო — დსავლური (იმერულ-გურული) და აღმოსავლური (ქართლ-კახური). როგორც ირაკლევი ამ ორ შტოს საერთო წარმომადგობა აქვს, მაგრამ დროთა განმავლობაში მათ შერეულით საგრძნობი თავისებურებები.

XIX ს-ში საქართველოს რუსეთთან შეერთების ქართული ეკლესიის ავტორიტეტის გაუქმება მოჰყვა (1811 წ.). იმპერიის რუსიფიკატორული პოლიტიკის შესაბამისად, ქართული ეკლესიებიდან იდევნებოდა ეროვნული ღმრთისმსახურება, და შესაბამისად, — საეკლესიო გალობაც. ამის შედეგად ქვეყნის მრავალ კუთხეში სრულიად მოიშალა გალობის ტრადიცია.

XIX ს. მეორე ნახევარში ქართველ სასულიერო და სერო მოღვაწეთა ინიციატივით დაიწყო დიდი მუშაობა ქართული გალობის აღსასარჩუნად. 1860 წელს შეიქმნა „ქართული საეკლესიო გალობის აღმადგენელი კომიტეტი“, რომელიც მიზნად ისახავდა ქართული საგალობლების ჩაწერას, გამოცემასა და პოპულარიზაციას.

ამ საქმეს დიდი ამაგი დასდო ეპისკოპოსმა ალექსანდრე ოქროპოიძემ (1824-1907). ქართლ-კახური კილოს საგალობლები ჩაიწერეს და გამოცემის ქმედება ვასილ და პოლიექტორ კარბელაშვილებმა, დ. არაყიშვილმა, ნ. სულხანიშვილმა, ზ. ჩხიკვაძემ და სხვ. იმერულ-გურული კილოს საგალობლები — ფილიპონ კორძემა, მ. იპოლიტოვიანოვმა, მკვთ. კერესელიძემ და სხვ.

ხალხური საგალობლების შექრება-დამუშავებაში მონაწილეობა მი-

რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში ასრულებულია ღმრთისმსახურებისათვის ზოგიერთ საგალობლებს ქართლ-კახურ კოლოზე (დამუშავებული ივ. პაპიაშვილის მიერ), მაგრამ ხალხური გალობის ტრადიციის აღდგენა ილია არ აღმოჩნდა.

ქართული ეკლესიის მესვეურთათვის ნათელი იყო, რომ ქართველი მეფეების სულიერ საზრდოდ უცხოური ჰანგების ეკლექტიკური ნარევი ვერ გამოდგებოდა, და დაუცხრომლად ესწრაფოდნენ საეკლესიო გალობაში ქართული ელემენტის გაზრდას. მაგრამ ამაოდ. ჩვენს დროში ძველი ქართული საგალობლების აღდგენა და შესრულება დაიწყო სხვადასხვა ფოლკლორულმა ანსამბლმა, რომელთა მიზანი თავდაპირველად საქონტერული მოღვაწეობა არ სცილდებოდა. საეკლესიო გალობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის კი მხოლოდ უკანასკნელ წლებში შეიქმნა პირობები.

კათალიკოს-პატრიარქ ილია II-ის ინიციატივით დიდად (1977 წ.) ისახება ტენდენცია უძველესი ქართული საგალობლების ზვედრითი წილის ზრდისა. შეიქმნა მგალობელთა მრავალი ახალი გუნდი (როგორც მამაკაცთა, ისე ქალთა), რომელთა უმეტესობა ხალხურ საგალობლებს ასრულებს. განსაკუთრებით პოპულარულია ქართლ-კახური კილოს საგალობლები, იმერულ-გურული კილოს დანერგვა კი თბილისის ანჩისხატისა და საუფლო ჯვრის ეკლესიების მგალობელთა ინიციატივით მოხდა (ხელმძღვანელები — მალხაზ ერქვანიძე და ტატანა მეგრელიძე).

რასაკვირველია, ერთი და ორი მეტყველი ვახუშტის ვერ მოიყვანს; ქართული გალობის ტრადიციის აღდგენა საქართველოს ყოველ კუთხეში — ჯერ კიდევ მომავლის ამოცანად რჩება. ეროვნული გალობის ფესვების-განა სახგრძობელია მოწყვეტამ ქართველი მრევლის გარკვეულ ნაწილს მუსიკალური გემოვნების „გადაქართულება“ გამოიწვია. იშვიათი როდია შემთხვევა, რომ ქართული საგალობელი (განსაკუთრებით მისი იმერულ-გურული ვარიანტი) ყურს სჭრის მსმენელს. ეს იმეტომ ხდება, რომ ჩვენი მორწმუნენი ათეული წლობით მიეჩვივნენ არაქართულ ხმებსა და ჰანგებს. ქართული გალობა მათთვის ვეღარ არის ისეთი შობილობი და ახლობელი, როგორც წინათ. შეჩვეულ ჰერს კი შეუჩვეულ ლონის ხმირად ამკობიებენ ხოლმე.

ამჟამად, ქართველი მრევლის ერთი ნაწილი ვემოგნების დაქვეითება საეკლესიო მუსიკის ასწილანი ანტიქართული მოღვაწეობის (ქართული ღმრთისმსახურებისა და გალობის ხანგრძლივი გაუქმების) საგანალო შედეგია. ჩვენი სულიერი მოძღვრანი დიდ ყურადღებას უთ-

ალექსანდრე ასათიანი

მოხერხების დაძლევა. ეს კი მხოლოდ ხანგრძლივი, თავდადებული შრომით მიიღწევა.

უწყონდისა და უნეტარების ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით საქართველოს საპატრიარქოსთან დაარსდა ქართული საგლობის შემსწავლელი ჩვეულება, სადაც ასობით ყმა-წვილი ეუფლებოდა ქართული პარტიის საფუძვლებს, უძველეს ქართულ საეკლესიო გალობას. ვფიქრობთ, მხოლოდ ამ გზითაა შესაძლებელი ქართველი მრევლის მუსიკალური გამოვლენის „ქართულად“ ქართული მუსიკალური აზროვნების აღდგენა ქართული ერის სულიერი ამაღლების უცილობელ პირობად უნდა იქნეს მიჩნეული.

ლენინი უნდა იწერებოდეს. ჩვენი აზრით, ახალი საგალობლების შეთხზვის მსურველმა კომპოზიტორმა უნდა გაითვალისწინოს როგორც ქართველი თავისებურება, ასევე ქართული გალობის ტრადიციები.

თავი და თავი კი, როგორც ვთქვით, ქართული ჩაღბური გალობის ალტერნატივაა. დიდი ყურადღებით უნდა მოვეპყროთ ქართული გალობის არქივების აღდგენას. საჭიროა გამოვიცეს და ყველასათვის ხელმისაწვდომი გახდეს ქართული საგალობელთა სრული კორპუსი.

ეკლესიაში ხშირად ისმის კითხვა: ხალხური გალობის პარალელურად, დღესდღეობა თუ არა ორიგინალური მუსიკალური შემოქმედება საეკლესიო გალობის დარგში? ზოგიერთ მკვლევარს მიაჩნია, რომ ეკლესიაში მხოლოდ ხალხური საგალობლები უნდა სრულდებოდეს, და მასთანადა, თანამედროვე კომპოზიტორთა ქმნილებები საჭირო არ არის. ასეთი კატეგორიული პოზიცია, რასაკვირველია, გამართლებული არ არის. იგი ეწინააღმდეგება ქართული გალობის განვითარების მთავალსაზრისწინა გამოცდილებას. როგორც აღვნიშნეთ, ეკლესიაში მუდამ მოღვაწეობდნენ პირველთაგან და მასთანადა, თანამედროვე კომპოზიტორთა ქმნილებები საჭირო არ არის. ასეთი კატეგორიული პოზიცია, რასაკვირველია, გამართლებული არ არის. იგი ეწინააღმდეგება ქართული გალობის განვითარების მთავალსაზრისწინა გამოცდილებას.

გარდა „ნოტებისა, ქართული გალობის პოპულარიზაციისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს თეორიული და ისტორიული-მომზადებითი ხასიათის ლიტერატურას. ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ დღესაც საკითხი იგი, ჯავახიშვილის ზემოხსენებული ნაშრომის ხელშეწყობით გამოცემისა. 1938 წლის გამოცემა ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს და ყველა დანიერსებულს უნდა იქნას საკითხავი.

ქართული მუსიკის ისტორიის ძირითადი საკითხების მეორე გამოცემა „ხელოვნებაში“ ითავა (1930 წ.). ეს მისასაღებელი წამოწყება იყო, მაგრამ, სამწუხაროდ, გამოცემობრივად დასაბუთებული წარმატებით ვერ ვართავთ თავი.

ვისაც 1938 წლის გამოცემა უნდა ახვას, იცის, რომ ტექნიკური სინფონიის მიუხედავად, იგი თითქმის უნაკლოდაა შესრულებული. რამდენიმე კორექტურული შეცდომა, რომელიც წიგნში გააძარღვა, გასწორებულია ბოლოში დართული ცხრილში. მეორედ გამოცემული არათუ არ გაუსწორებიათ ეს შეცდომები, არამედ სხვაც მრავალი დაუმატებიათ. განსაკუთრებით სავალალოა დეფექტები: ახალი გამოცემაში ზშირად გამოტოვებულია ცალკეული სიტყვები და მთელი ფრაზებიც; რომელია აწყობა, როგორც ჩანს, გარკვეულ სინფონიკურ თან ყოფილა დაკავშირებული. მაგალითად, გამოტოვებულია სიმბური ციტრებიც, ცალკეული ტერმინები და ა. შ.

ვისაც იგი, ჯავახიშვილის ამ დიდებული ნაშრომის გაცნობა სწავლია, ისევე ძველ გამოცემას უნდა მიმართოს. კორექტურული შეცდომებით სავსე ახალ გამოცემას ორიოდ სტრიქონშიც ვერ ვენდობთ.

იგი, ჯავახიშვილის ნაშრომის გამოცემის ტექნიკური სინფონიის გამოცემა აჯობებდა. სანამ ჩვენი საგამომცემლო დონე სათანადო სიმბოლურ მიღწევებს, ეს მეთოდით შეუძლებელია. 1930 წლის გამოცემის ნაკლოვანება უთუოდ უნდა გაითვალისწინონ წიგნის სხვა გამოცემებში, რათა მათი ნამუშევარიც უსარგებლო არ აღმოჩნდეს.

როგორც ცნობილია, უკანასკნელ ხანებში მრავალი ახალი საგალობელი შექმნეს კომპოზიტორებმა: დეკანოზმა პავლე ბერიშვილმა, იოსებ ბუკაყაძემ, ნოდარ გიგაურმა, გივი ალანსაძერმა, ვამეღ ადამიშვილმა, ედიშერ გარაყანიძემ და სხვ.

ახალი საგალობლები ყოველთვის როდია იმ სულისკვეთების ამსახველი, რაც მათ ტექსტში წარმოდგენილი; ხანდახან ისინი უნარობრივად მკვეთრად სცილდებიან საეკლესიო გალობის ნორმებს, მაგრამ ეს არ შეიძლება იყოს იმის საბაბი, რომ ახალი საგალობლების თხზვა კატეგორიულად აკრძალვას.

სანამ ქართული გალობა ცხოველყოფილობას ინარჩუნებს, იგი არ შეიძლება სამუდგომოდ ექსპონატთა რიგში ჩაეყენოს; განვითარება — სიცოცხლის ნიშან-თვისებაა, და თუ ქართულ გალობას ხანგრძლივი სიცოცხლე უწერია, მისი განვითარებაც მომავლის საქმედ უნდა მიგვაჩნდეს.

სხვა საქმეა იმ პრინციპების დაცვა, რომლითაც ახალი საგალობ-

პარტიულ პოლიტიკურ ემიგრანტთა პირველ თაობას, რომელმაც ათეული წლების მანძილზე მალა ატარა დამოუკიდებელი საქართველოს დროში, რომელმაც თავდადებით იღვწა საბჭოთა რუსეთის მიერ წარმომადგენელი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღსადგენად, ამშვენებს საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი მთავარი იდეოლოგის, დსავაღეთის ანტიბოლშევიკური მოძრაობის თვალსაჩინო მოღვაწის ალექსანდრე ასათიანის (1889-1953) სახელს.

დიდადა იგი 1889 წლის 1 სექტემბერს დაიბადა ახალციხის სოფელ ბარდნაღაში, თავად საშასო ასათიანის ოჯახში.

1907 წელს დაასრულა ქუთაისის ქართული სათავადაზნაურო გიმნაზია.

გიმნაზიის დამთავრებისთანავე ალსათიანი მსკოლს გაემგზავრა, სადაც 1910 წელს დაასრულა კომერციული ინსტიტუტი. იმავე წელს იგი ჩავიდა პეტერბურგში, სადაც ჩაირიცხა უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. უნივერსიტეტში მისვლისთანავე მან მიიქცია სახელგანთქმული სამართლისმცოდნის, პროფ. პეტრაჟიციუს ყურადღება. აქვე დაუახლოვდა ალსათიანი პეტერბურგში მოღვაწე ჩვენი სახელოვანი თანამემამულეებს: ივანე ჯავახიშვილს, ი. ყიფშიძეს, ზ. ავალიშვილს, ავ. შანიძეს და სხვ.

გადამწყვეტილი იყო მისი გერმანიაში სწავლის გასაგრძელებლად გავიდა, რასაც ხელი შეუწოდა პირველი მსოფლიო ომის დაწყებამ.

1914 წლის დამლევს უნივერსიტეტის დამთავრებულ ალსათიანი სამშობლოში დაბრუნდა. იგი ბრუნდება ქუთაისში, სადაც იმთავითვე ირჩევენ ადგილობრივ კორპორაციის წევრად. მომდევნო წლიდან აქტიურად თანამშრომლობდა ეროვნულ-დემოკრატიული მიმართულების ქუთათურ გაზეთ „სამშობლო“-ში, რომლის თანამედროვე გახლდათ ეროვნულ-დემოკრატიული მოძრაობის გამორჩენილი მოღვაწე, თვალსაჩინო ექიმი და ლიტერატორი ვასილ გიორგის ძე წერეთელი (1862-1937), რომელმაც მნიშვნელოვანი კვალი დააჩნია თავისი უცხოეთის თანამშრომლობის შემდგომ პოლიტიკურ მოღვაწეობაში.

1915 წლის დამლევს ალსათიანი ასრულდა ქუთაისის გუბერნიის თავდაზნაურობის საქმიანობის გამგებების წევრისა და მდივნის მოვალეობას.

1916 წლის დამლევს იგი მიწვეულ იქნა თბილისში, ჟურნალ „საქართველო“-ს ეროვნულ-დემოკრატიულ დაჯგუფებათა გაერთიანებულ სხდომაზე, რომელზეც გადაწყვიდა ილია ჯავახიშვილის მიერ შედგენილი წესდების საფუძველზე გაერთიანებულ ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიად ჩამოყალიბება. გარდა ზემოხსენებული ჟურნალ-გაზეთების გარეშე არსებულ ეროვნულ-დემოკრატიული ძალებისა, ამ ორნისებებში აქტიურად მონაწილეობდნენ „უპარტიოთა ჯგუფი“ და „ახეთის გლეხთა რადიკალური პარტია“.

1917 წელს, ივნისში მოწვეულ იქნა საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის დამფუძნებელი ყრილობა, რომლის ერთ-ერთი მთავარი ორგანიზატორი ვასილ წერეთელთან, იოსებ დადიანთან, ვლანტინე (კოტე) აფხაზთან, კლდემირ მიქელაძესთან, სპირიდონ კელიასთან და სხვებთან ერთად იყო ალექსანდრე ასათიანი.

აქვე უნდა აღინიშნოს ერთი უდიდესი მნიშვნელობის მოვლენა, რომელიც წინ უსწრებდა პარტიის დამფუძნებელ ყრილობას. „რევოლუციის დასაწყისშივე, როდესაც საქართველოს მართავდა რუსეთის მიერ დანიშნული კომისარიატი — ჯარისკაცთა და მუშათა სოცდემი, ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია ნამდვილ შემთხვევებს აწყობს საქართველოს ეკლესიის მეთაურებთან ერთად, 1917 წლის 12 მარტს იწვევს მცხეთაში სრულიად საქართველოს საეკლესიო კრებას და აღადგენს ივერიის ეკლესიის დამოუკიდებლობას, პარტიის შეიარაღებული რაზმები აძევებენ ქართული ეკლესიური შენობებიდან რუსის ეგზარხოსს და იქ, მცხეთაში არჩეულ

მან დატოვა საშობლო და საგარანგეთში გაიხიზნა. 1924 წლის აგვისტოში, ამბოხებულ სამშობლოში ჩასვლის მიზნით მან დატოვა პარიზი, მაგრამ ამოდ — აგვისტოს აჯანყება არ ეწერა გამარჯვება.

1924 წლის შემოდგომაზე ალექსანდრე ასათიანი გახლდათ „კავკასიის დამოუკიდებლობის კომიტეტი“-ს ერთ-ერთი დამაარსებელი, კომიტეტისა, რომელშიც გაერთიანდა სრულიად კავკასიის ლტოლვილობაში მყოფი ყველა ეროვნული ორგანიზაცია. კომიტეტის დაარსებისთანავე იგი არჩეულ იქნა მისი პრეზიდიუმის წევრად და ამ მოვალეობას ასრულებდა სიცოცხლის ბოლომდე.

მოგვიანებით ხსენებული კომიტეტისა და არარუსული სხვა ეროვნული ძალების გაერთიანების საფუძველზე შეიქმნა საერთაშორისო გაერთიანება, რომელიც „პრომეთე“-ს სახელით იყო ცნობილი. ამასთან, „კავკასიის დამოუკიდებლობის კომიტეტი“ ინარჩუნებდა ორგანიზაციულ დამოუკიდებლობას. ჩვენი თანამემამულე წლებს მანძილზე შედიოდა გაერთიანება „პრომეთე“-ს საკოორდინაციო საბჭოში.

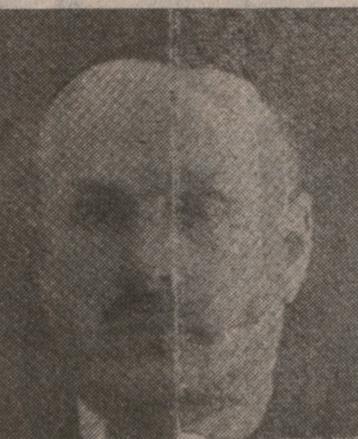
მეორე მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე ალსათიანი აქტიურად მონაწილეობდა გერმანიის არმიის შემადგენლობაში ქართული ლეგიონის შედგენაში და კავკასიასთან წარმოებული ბრძოლების დროს მონაწილეობდა კიდევ საქართველოს სახელგანთქმულ მოახლოვება. ომის დამთავრებამდე იგი პარტიოტული შინაარსის მოხსენებებით გამოდიოდა ქართველ ტყვეებსა და ლეგიონერთა შორის. მასვე უდიდესი ლეგიონი მიუძღვის საქართველ სამხედრო ტყვეთა დახმარების საქმეში. გერმანიის დამარცხებისთანავე იგი პარიზში დაბრუნდა და სამხედრო საფარსაგეთისკენ გაემართა, სადაც სხვა თანამემამულეებთან ერთად ქართველი ლეგიონერები იხსნა საბჭოთა სარდალობის ბრძალვებისაგან.

ომის შემდგომ წლებში ჩვენი თანამემამულე არჩეულ იქნა „ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრი“-ს აღმასრულებელი კომიტეტის წევრად და ცენტრის მუდმივ წარმომადგენლად „კავკასიის დამოუკიდებლობის კომიტეტი“-ს, რომელიც მიუხედავად იყო დაბინავებული.

1920-იანი წლების დამლევს ალსათიანი ასრულებდა საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთის ბიუროსა და მთავარი კომიტეტის თავმჯდომარის მოვალეობას. იყო პარტიის ჟურნალის „სამშობლო“-ს და „ივერიის“ რედაქციის კოლგეგირის წევრი. გარდა ამისა, გახლდათ სხვა ქართული ემიგრანტული გამოცემების მუდმივი თანამშრომელი. იყო ჟურნალ „Объединенный Кавказ“-ის სარედაქციო კოლეგიის უცხოელი წევრი.

თბილისი არ იქნება სრული, თუ არ აღვნიშნავთ ჩვენი თანამემამულის მნიშვნელოვან წვლილს, შეტანილს დსავაღეთის ანტიბოლშევიკურ მოძრაობაში. საკმარისია ითქვას, რომ იგი იყო „ანტიბოლშევიკურთა ბლოკ“-ის წევრის მანძილზე მისი ცენტრალური კომიტეტის წევრი. თანამშრომლობდა მიუნხენის აღმოსავლეთ ევროპისა და საბჭოთა კავშირის შემსწავლელ ინსტიტუტთან.

გარდაიცვალა ალექსანდრე ასათიანი მიუნხენში, 1953 წლის 28 დეკემბერს. განისვენებს მიუნხენის სასაფლაოზე. მიუნხენის ქართველთა სათვისტომოში მიიღო სამძიმრის ღებებები პარიზის ქართული სათვისტომოსაგან, უკრაინის ეროვნული ემიგრანტული კომიტეტის ერთ-ერთი კავკასიის ეროვნული კომიტეტისაგან; ჟურნალ „Объединенный Кавказ“-ის რედაქციისაგან; „კავკასიის დამოუკიდებლობის კომიტეტისაგან“; ბელორუსის, სომხეთისა და პოლონეთის ეროვნული საბჭოებისაგან, უნგრეთისა და ბალტიისპირეთის ქვეყნების ეროვნულ მთავრობათა წარმომადგენლებთანაგან. პანაშვიდები იქნა გადართული პარიზში, ნიუ-იორკში და ბუენოს-აირესში.

საქართველოს კათალიკოსს ამცვიდრებენ.

ეს იყო პირველი და დიდი ნაბიჯი საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის გზაზე და მალე მას მოჰყვა მეორე, რომელმაც წარმოშვა 26 მაისი — წერდა ალსათიანი (საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია. ჟურნ. „სამშობლო“, პარიზი, 1937, № 21-22 გვ. 13), რომელიც გახლდათ ამ უმნიშვნელოვანესი ორნისებების აქტიური მონაწილე.

ახლა პარტიის დამფუძნებელ ყრილობას დაუბრუნდეთ. ყრილობაზე წარმოდგენილი იყო საქართველოს უკუბრუნებულ ეროვნულ-დემოკრატიული ორგანიზაცია. დელეგატებს შორის იყვნენ როგორც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ცნობილი მოღვაწენი, ისე მოსწავლე და სტუდენტი ახალგაზრდობის წარმომადგენელები, როგორც საერო, ისე სასულიერო პირნი. წარმოდგენილი იყო საქართველოს ყველა სოციალური ფენა. ყრილობის დასრულებისთანავე შეიქმნა პარტიის მთავარი კომიტეტი, მის შემადგენლობაში არჩეულ იქნა ალსათიანიც, რომლის მთელი შემდგომი ცხოვრება მძებრად იყო დაკავშირებული ქართულ ეროვნულ-დემოკრატიულ მოძრაობასთან.

პარტია იყო მისი ოჯახი, ცოლი და შვილი, მისი ამხანაგი და მეგობარი. სხვა ძე არ ეხვა. მარტოდ-ენ მარტო... პარტია.

პარტია იყო მისთვის ის იარაღი, რომლის საშუალებით მედგრად იბრძოდა დასამსუღრთებლობის მისაღწევად, ვითხოვდა გზს. „საქართველოს დამოუკიდებლობის“ (პარიზი) მისი მსოფლიოსადმი მიძღვნილ სამგლოვიარო ნომერში (1954, № 8).

ალსათიანი აქტიურად იყო ჩაბმული 1918-1921 წლების დამოუკიდებელი საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში, იყო რა დამფუძნებელი კრების წევრი და პარტიის თავმჯდომარის მოადგილე. იყო პარტიის ცენტრალური გაზეთის „საქართველო“-ს სარედაქციო კოლეგიის წევრი, შემდგომ რედაქტორი. აქტიურად თანამშრომლობდა სხვა ჟურნალ-გაზეთებში.

მნიშვნელოვან ყურადღებას უთმობდა იგი საქართველოს საფინანსო-ეკონომიკური და სამხედრო ცხოვრების საკორპორატო საკითხებს. ამ მხრივ აღსანიშნავია 1920 წელს გამოცემული მისი საყურადღებო წიგნი „მისი საკითხი საქართველოში“, რომელიც უმნიშვნელოვანეს პირველწყაროს წარმომადგენს 1918-1921 წლების საქართველოს სამხედრო ყოფის შესწავლად.

საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაცია-ანექსიის შემდეგ ალსათიანი ეწეოდა ძალადგადასრული მოღვაწეობას. იგი გახლდათ 1922 წელს ინტერპარტიული არალეგალური კომიტეტის (ივანე საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტი) შექმნის ერთ-ერთი ინიციატორი. იმავე წლის 10 თებერვალს ჩეკისტებმა დააპატიმრეს. მაგრამ, ვერც ამ გზით შეძლეს მისი გაჩერება — მეტწილად ეწეოდა ანტიბოლშევიკურ აგიტაციას. მცირე ხნის შემდეგ თანაპარტიულმა მოახერხეს ალსათიანის ციხიდან გაპარება. ამის შემდეგ დატოვებული უნდებოდა მუშაობა.

1923 წლის დამლევს პარტიის მთავარი კომიტეტის დასაარსებთ

დღეს გვა კობახიძე 30 წლისა გახდებოდა. რა ამბავი იქნებოდა მასთან ხალხში სიმღერა, ცეკვა, ხიცულ-ზარხარი, ერთმანეთის გაცინვა. როგორ მოეხიყვარებოდნენ ერთმანეთს, რამდენ ხალხგარემოს იტყოდნენ — სამშობლო, მშობლების, შეიღების — გეგას და თინკოს შეიღების.

არ იქნება ასეთი ხალხი არასოდეს. იმიტომ რომ 30 წლის გეგა ჩვენთან არ არის... ხამაგეროდ არის ლაზარე — ზღაპარში მოხეტიალე. კეთილი, ლამაზოვანდებიანი ობოლი ბავშვი, რომელმაც 10 წლისამ უკვე შეიღო ცხოვრება გააპრა, ნახა ავიც და კარგაც და მივიდა იქ. ხალხი ოდეს-დაც ბრმა მასწავლებლებს მუავდა — მუხთან, იეხო ქრისტესთან, დოცვისა და მუხლის მოდრეკის ადგილთან...

გაუბა ხობივარი
7.VI.1991

33. კლოვანი

33. კლოვანი

33. კლოვანი

33. კლოვანი

ბარონიზმი

დღევანდელ მსოფლიოში პოლიტიკური ტერორიზმის ბუმი... ჩვენამდე მოაღწია მისმა ტალღამ... ცხოვრებაში გამოვცადეთ ტერორიზმი და ვიხილეთ ტერორისტთა თარეზი...

ვი და საერთაშორისო ტერორიზმი... ჩვეულებრივ, ეს მიმართულებები სუფთა-სახით არ გვხვდება... სხვადასხვა სახელმწიფო ობიექტებზე თავდასხმა და ა. შ.

— მათ ჯგუფებში ქალები ქარბობენ და არც ჩამორჩებიან კაცებს განსაკუთრებული გამბედაობით, სისაბურთო, უგუნურობით...

მირღაბ V

„პართლის ცხოვრების“ მიხედვით, არჩილ მეფის გარდაცვალების შემდეგ „დაჯდა მეფედ მის წილ ძე მისი მირღაბ“. მირღაბ V პართლის (დბერის) მეცხრე ქრისტეანე ხელმწიფე გახდა (V ს. შუა წლები).

სტკის: რამეთუ ქმარმან მისმან მოჰგურანა კაცნი სჯულისა მეცხრე-ნი, და უთარგმანეს სახარება უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი... მირღაბ V მეფის შემდეგ მისი მირღაბი და მისი მირღაბი...

„ტერორის“ და „ტერორიზმის“ ცნებები განდა საფრანგეთის დიდ რევოლუციის ეპოქაში, იაკობინელებმა დიქტატორის პოლიტიკურ პრაქტიკაში... ტერორიზმის ცნების შინაარსობრივი საზღვრები საკმაოდ ფართოა...

„ზოგჯერ შეიძლება სისხლის სამართლის დანაშაულები მიიწივოს პოლიტიკური ტერორისტის იარაღი... აქვე იმსახურა ადვინენა, რომ საერთოდ ძნელია გამოყოფილ ხაზს გახაზოთ სისხლის სამართლის დანაშაულები და ტერორისტის შორის...“

სოციალური სინამდვილე და მასში მიმდინარე პროცესები ტერორისტებს ზერელედ ესმით... ტერორიზმი წინააღმდეგ ბრძოლის ნიშნით ებრძვიან ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას... „killing is no murder“ („მოკვლა მკვლელობა არ არის“).

რედაქტორი მარიკა აბაიშვილი
სარედაქციო კოლეგია: ზვიად გამსახურდია, ვახტანგ მაჭავარიანი, თეიმურაზ კახიანი, გიორგი კვიციანი, თეიმურაზ კორიძე, ნოდარ წულუკიანი.
საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ლაქონი № 14, ტელეფონი 98-81-57.
იხანავაზა ოფსეტური წიხით ხოხობაშვილის ქუჩა № 29
ფასი 50 კაპ.